

Eerste Bestuursrapportage 2019 Kadernota 2020



**Gemeente
Altena**



Voorwoord

Dit is de eerste Kadernota van de gemeente Altena. Met de Kadernota 2020 schetst het college op hoofdlijnen het financiële kader voor de opstelling van de Begroting 2020 en de Meerjarenraming 2021-2023, waarover uw raad op 12 november 2019 zal besluiten.

Het Bestuursakkoord 'Samen bouwen aan een kernachtig Altena' kiest voor een behoedzame koers waar het gaat om ons uitgavenpatroon. Tegelijkertijd straalt het akkoord ambitie en daadkracht uit, want we willen Altena nog mooier, completer, beter en duurzamer maken dan het nu al is.

Behoedzaamheid en daadkracht, op het eerste gehoor toch wat tegenstrijdige begrippen, moesten met elkaar verenigd worden in een realistische Kadernota. Dat was in het kort de uitdaging waar wij als college voor stonden. Dit vroeg om een zoektocht naar creatieve oplossingen, met uitgebreide financiële exercities en beleidsmatige analyses. Zo kort na een herindeling is dat een pittige opgave.

Met gepaste trots kunnen we uw raad laten weten dat het gelukt is. Wij presenteren u hierbij een Kadernota die in 2020 en 2021 afkoerst op een sluitende begroting en in de twee jaren daarna een positief begrotingsaldo laat zien. Daarvoor hoeven we de buikriem niet al te strak aan te halen, want alle onderwerpen uit het Bestuursakkoord en het Collegeprogramma kunnen daadwerkelijk worden opgepakt. Daarnaast zijn de financiële effecten van alle lopende projecten geactualiseerd en is zelfs nog ruimte gevonden voor nieuwe onderwerpen die extra middelen vragen. Dat alles betekent dat we onze ambities kunnen verzilveren en zelfs nog meer kunnen doen dan we al van plan waren. Goed nieuws voor Altena dus!

Wij vertrouwen erop dat de Kadernota 2020 u voldoende bouwstenen oplevert voor constructieve discussie en voor het maken van goede keuzes, waarmee we samen verder kunnen bouwen aan de mooie gemeente Altena. We zien uit naar een vruchtbaar debat.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Altena,

de secretaris,

de burgemeester,

drs. A. van der Werf-Bramer

M.A. Fränzel Msc



Inleiding

Doel van de Kadernota

Met de behandeling van de Kadernota 2020 kunt u als raad invulling geven aan uw kaderstellende rol. De uitkomsten van de behandeling van de nota vormen voor ons college het uitgangspunt voor de inrichting van de Begroting 2020 die in de raad van 12 november 2019 aan u zal worden voorgelegd.

Deze nota bevat tevens de Eerste Bestuursrapportage 2019 die inzicht geeft in het verloop van de door u op 2 april jl. vastgestelde Begroting 2019 tot dusver. Deze bestuursrapportage kunt u zien als de bijgestelde Begroting 2019. De inkt van de Begroting 2019 is nog maar net droog, zodat we met een summiere rapportage konden volstaan en die in deze Kadernota konden meenemen. Bij het opstellen van deze Eerste Bestuursrapportage zijn de consequenties van de Meicirculaire 2019 nog niet bekend. Zodra hier zicht op is, zullen wij u nader informeren.

Een gezond financieel perspectief

We beginnen met het goede nieuws. We hebben een gezonde uitgangspositie en kunnen voortvarend aan de slag met de uitvoering van het Collegeprogramma. We kunnen zelfs nog iets extra's doen. Daarbij hebben we alle relevante financiële ontwikkelingen in ogenschouw genomen, althans voor zover die op dit moment in beeld zijn.

De Kadernota laat zien dat het mogelijk is om voor de jaren 2020 en 2021 met een sluitende begroting te komen, waarna we volgens de huidige prognoses in 2022 en 2023 afkoersen op positieve begrotingssaldi en daarbij behouden we een gezonde reservepositie. Daarbij blijven wij waakzaam op onze financiële positie, vooral omdat de eerste periode na een herindeling onvermijdelijk gepaard gaat met financiële onzekerheden en onduidelijkheden. We blijven alert door reserves kritisch tegen het licht te houden en budgetten scherp te monitoren. We moeten nog veel werk verzetten, maar zetten met deze Kadernota een belangrijke eerste stap naar een duurzaam gezonde financiële huishouding.

Leeswijzer

De programma's en thema's

In deze Kadernota hanteren we de programma-indeling die is gebruikt bij het Bestuursakkoord 'Samen bouwen aan een kernachtig Alتنا' en in de Begroting 2019. U ziet deze indeling ook terug in het Collegeprogramma 2019-2022, dat we gelijktijdig met deze Kadernota aan uw raad aanbieden.

1. Inwoner en bestuur
2. Alتنا samenredzaam
3. Veelzijdig Alتنا
4. Duurzaam Alتنا
5. Bereikbaar Alتنا
6. Financiën

Deze programma's zijn uitgewerkt in thema's. Deze thema's zijn in het Collegeprogramma beschreven en verder vertaald in ambities, maatschappelijke effecten en concrete activiteiten. Om doublures te voorkomen, beperken we ons in deze Kadernota daarom in hoofdzaak tot de thema's en onderwerpen die financiële consequenties hebben voor het meerjarenperspectief, omdat extra middelen nodig zijn om daarmee aan de slag te gaan.

De Kadernota 2020 is als volgt opgebouwd.

Hoofdstuk 1 Eerste Bestuursrapportage 2019

Hoofdstuk 1 van deze Kadernota bevat de Eerste Bestuursrapportage 2019. Hierin wordt ingegaan op de mutaties ten opzichte van de op 2 april 2019 door uw raad vastgestelde Begroting 2019.

Hoofdstuk 2 Financiële vertaling Collegeprogramma

De financiële vertaling van het Collegeprogramma staat centraal in hoofdstuk 2. Per programma worden de verschillende wensen, ambities en actiepunten van een beleidsmatige en financiële onderbouwing voorzien.

Hoofdstuk 3 Investerings en grote projecten

In dit hoofdstuk volgt een actualisatie van een aantal reeds voorgenomen investeringen. Daarnaast wordt ingezoomd op de majeure projecten die in het Collegeprogramma zijn opgenomen en worden de financiële effecten daarvan in beeld gebracht.



Hoofdstuk 4 Financieel perspectief 2019-2023

In hoofdstuk 4 wordt rekening houdend met hetgeen in de voorgaande hoofdstukken is opgenomen het financieel perspectief voor de jaren 2019-2023 in beeld gebracht. Daarin zijn de meest recente inzichten verwerkt.

Hoofdstuk 5 Toekomstige financiële ontwikkelingen

Hoofdstuk 5 gaat in op een aantal toekomstige ontwikkelingen die van belang kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente. Bijvoorbeeld Cao-ontwikkelingen, ontwikkelingen in de BBV, de aangekondigde herijking van het verdeelmodel van het gemeentefonds, inclusief het sociaal domein.

Hoofdstuk 6 Samenvatting en beslispunten

De Kadernota 2020 wordt afgesloten met hoofdstuk 6, waarin naast de samenvatting wordt aangegeven welke beslispunten voorliggen. Daarbij gaat het onder meer om de voorgestelde wijziging van de Begroting 2019 en om de richtinggevende uitspraken over neergelegde programmavoorstellen.

Bijlage A. Mutaties Eerste Bestuursrapportage 2019 en dekkingsvoorstellen

Bijlage B. Mutaties Collegeprogramma begrotingsjaar 2019 en dekkingsvoorstellen

Bijlage C. Totaaloverzicht mutaties Collegeprogramma 2019-2023

Bijlage D. Financieel-technische uitgangspunten



1. Eerste Bestuursrapportage 2019

De Begroting 2019 is tot stand gekomen op basis van consolidatie van de begrotingen 2018 van de voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem en is op 2 april 2019 door de raad vastgesteld. Gezien de korte tijd tussen de vaststelling van de Begroting 2019 en de opstelling van de Kadernota 2020 is de Eerste Bestuursrapportage 2019 zeer beperkt van omvang en is ervoor gekozen deze als hoofdstuk in de Kadernota 2020 op te nemen. De beslispunten die uit de Eerste Bestuursrapportage 2019 voortvloeien worden uiteraard in het raadsvoorstel meegenomen.

In onderstaande tabel is het overzicht opgenomen van de wijzigingen van de begroting vanaf de vaststelling op 2 april 2019 van de Begroting 2019 tot de Kadernota 2020. Een groot deel van de wijzigingen betreft onvermijdelijke, onvoorziene en onuitstelbare kosten. Het gaat daarbij met name om incidentele kosten, gericht op 2019.

| A. Eerste Bestuursrapportage 2019 | | | | | | | | |
|---|--|------------------------|-----|----------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Nr. | Omschrijving/ project/ actiepun | Programma | I/S | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
| a. | Dienstverleningsovereenkomst jeugdhulp met Breda | 2. Altena samenredzaam | I | 147.499 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| a. | Dienstverleningsovereenkomst jeugdhulp met Breda | 2. Altena samenredzaam | S | 26.600 | 26.600 | 26.600 | 26.600 | 26.600 |
| b. | Werkkleding buitendienst en milieustraat alsmede droogkasten | 6b. Overhead | I | 92.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| c. | Inlopen achterstand revisiegegevens riolering | 4. Duurzaam Altena | I | 30.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| d. | Schade dak Veldzicht | 3. Veelzijdig Altena | I | 33.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| e. | Informatieplicht energiebesparing OMWB | 1. Inwoner en bestuur | I | 10.540 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| f. | Administratieve wijziging fin. techn. harmonisatie overhead | Diverse programma's | S | -20.093 | -5.100 | 1.322 | 2.907 | 2.907 |
| g. | Gesloten betaalsys/d.vaststelling/Paspoortontwaarder | 1. Inwoner en bestuur | I | 20.798 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| g. | Gesloten betaalsys/d.vaststelling/Paspoortontwaarder | 1. Inwoner en bestuur | S | 3.619 | 3.619 | 3.619 | 3.619 | 3.619 |
| h. | Vloestofdichtevloer milieustraat | 4. Duurzaam Altena | I | 50.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| i. | Extra werkzaamheden rondom A27 | 5. Bereikbaar Altena | I | 25.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| j. | Uitzetten meetpunten kavels/inmeten beheerdata | 6b. Overhead | I | 12.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| k. | Inventarisatie binnen en buitenkunst | 3. Veelzijdig Altena | I | 10.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| l. | Aanschaf AED | 2. Altena samenredzaam | I | 10.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| m. | De Veense Put | 5. Bereikbaar Altena | I | 50.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| n. | Opstellen gemeentebreed IHP | 3. Veelzijdig Altena | I | 26.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Totaal mutaties Eerste Bestuursrapportage 2019 | | | | 526.963 | 25.119 | 31.541 | 33.126 | 33.126 |

NB. I = Incidenteel, S = Structureel



Toelichting op de mutaties

- a. Dienstverleningsovereenkomst jeugdhulp met Breda. De dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Breda inzake jeugdhulp is vernieuwd. Breda voert voor de gemeente Altena meer taken uit. De extra kosten bedragen met ingang van 2019 structureel € 26.600. In 2019 is daarnaast sprake van incidenteel extra kosten van € 147.499.
- b. Werkkleding buitendienst en milieustraat alsmede droogkasten. Als gevolg van de herindeling is nieuwe werkkleding voor de medewerkers van de buitendienst en de milieustraat aangeschaft. De kosten bedragen in totaal € 92.000 eenmalig en kunnen worden gedekt uit het frictiebudget.
- c. Inlopen achterstand revisiegegevens riolering. Voor het goedmaken van de achterstand die is ontstaan bij het verzamelen en beheren van de revisiegegevens van de riolering is in 2019 een bedrag nodig van € 30.000.
- d. Schade dak Veldzicht. Het dak van het voormalige zwembad, eigendom van de gemeente en nu door diverse partijen als accommodatie in gebruik, is door hagelbuien beschadigd geraakt. Reparatie van de ontstane schade kost in 2019 incidenteel € 33.000. Bezien wordt of gelijktijdig met de reparatie zonnepanelen kunnen worden aangebracht.
- e. Informatieplicht energiebesparing Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB). Met ingang van 1 juli 2010 zijn bedrijven en instellingen verplicht informatie te verschaffen over energiebesparing. De OMWB moet hierop toezien, hetgeen tot extra kosten leidt. Deze extra kosten worden over de aangesloten gemeenten verdeeld. Voor de gemeente Altena gaat het in 2019 om een bedrag van € 10.540. Voor de jaren na 2020 worden met OMWB nadere afspraken gemaakt.
- f. Harmonisatie toerekening overhead naar taakvelden. De drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem hanteerden voor de toerekening van de kosten van overhead verschillende methoden. Voor de opstelling van de Kadernota 2020 en uiteindelijk de Begroting 2020 is de toerekening op basis van een geharmoniseerde methode berekend. Het toepassen van deze nieuwe methode heeft geen noemenswaardige financiële consequenties, de hoogte van de overhead is ten opzichte van het totaal van de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem niet substantieel veranderd.
- g. Gesloten betaalsysteem, identiteitsvaststelling en paspoortontwaarder.



In 2020 moeten ten behoeve van de publieksbalie enkele zaken worden aangeschaft en geregeld in het kader van de bedrijfsvoering: (i) gesloten betaalsysteem zonder kasgeld voor publieksbalie; (ii) uitrusten vier werkplekken met de benodigde hard- en software voor identiteitsvaststelling; en (iii) paspoortontwaarder om oude reisdocumenten ongeldig te maken. Per saldo resulteert dit in een incidentele last in 2019 van € 24.417. Vanaf 2021 is sprake van een structurele last van € 3.619.

- h. Vloeistofdichtevloer milieustraat. De milieustraat in Giessen is onvoldoende onderhouden. Een inspectieronde laat zien dat aan de vloeistofdichtevloer reparaties noodzakelijk zijn. Hiermee is in 2019 een bedrag van € 50.000 gemoeid.
- i. Extra werkzaamheden rondom A27. Ten behoeve van de te voeren bestuurlijke lobby wordt in het najaar van 2019 geïnventariseerd welke knelpunten rondom de A27 mogelijk ontstaan. De kosten hiervoor worden op € 25.000 geschat.
- j. Uitzetten meetpunten kavels / inmeten beheerdata. Voor het uitzetten van meetpunten en het inmeten van kavels zijn we grotendeels afhankelijk van marktpartijen. Dat is een kostbare aangelegenheid, waardoor we niet altijd een marktpartij inschakelen, maar soms onnauwkeurigheden in de meting accepteren. Dat is een ongewenste situatie. Inschakeling van een marktpartij leidt voorts tot vertraging. Als we dit in eigen beheer kunnen uitvoeren, kunnen we sneller werken. Daarvoor is Gps-apparatuur nodig die overigens ook voor andere doelen kan worden gebruikt, bijvoorbeeld voor het uitzetten van nieuwe bomerijen. De kosten van de apparatuur bedragen € 12.000 eenmalig in 2019.
- k. Inventarisatie binnen- en buitenkunst. Op dit moment ontbreekt een overall zicht op de aanwezige binnen- en buitenkunst in de gemeente Altena. Om dit zicht te krijgen is een inventarisatie noodzakelijk. De kosten hiervoor bedragen in 2019 € 10.000.
- l. Aanschaf AED. Om te komen tot een dekkende spreiding van AED's op het grondgebied van Altena is de aanschaf van drie extra AED's noodzakelijk. Dit leidt tot een bedrag van € 10.000 aan extra kosten in 2019.
- m. De Veense Put.
Al jaren is door de voormalige gemeente Aalburg gewerkt om de werkelijke (gebruiks)situatie van het gebied De Veense Put in overeenstemming te

brengen met de juridische situatie. De problematiek rondom De Veense Put is echter gevarieerder. Hierbij kan gedacht worden aan sociale vraagstukken, toeristische uitstraling, huisvesting van arbeidsmigranten en de verwijdering van afvalstoffen. De integrale aanpak van de Veense Put vergt extra inzet. De kosten hiervan bedragen € 50.000 in 2019. In de Kadernota wordt vanaf 2020 rekening gehouden met een bedrag van € 100.000 structureel.

- n. Opstellen gemeentebreed Integraal Huisvestingsplan (IHP). De drie Integrale Huisvestingsplannen Onderwijs worden momenteel geharmoniseerd. Daarbij worden de verschillen geanalyseerd en de financiële effecten in beeld gebracht. Hierbij is externe begeleiding noodzakelijk. De kosten hiervan bedragen in 2019 € 26.000.

Administratieve wijzigingen

Naast bovengenoemde wijzigingen zijn in de Eerste Bestuursrapportage 2019 administratieve correctieboekingen verwerkt. Met de samenvoeging van de begroting van de voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem tot de zogenoemde technische Begroting 2019 zijn niet alle budgetten meteen op de juiste plaats terechtgekomen. Ook moesten sommige budgetten nog (verder) verdeeld worden. Deze wijzigingen zijn administratief van aard en per saldo budgettair neutraal. Omdat het om een veelheid van wijzigingen gaat worden deze in dit hoofdstuk niet apart zichtbaar gepresenteerd.

De voorgestelde wijzigingen in de Eerste Bestuursrapportage 2019 leiden in 2019 en volgende jaren tot een negatieve bijstelling van het begrotingssaldo. In hoofdstuk 4 van deze Kadernota 2020 is de dekking hiervoor aangegeven.



2. Financiële vertaling Collegeprogramma

In dit hoofdstuk worden de ambities uit het Collegeprogramma financieel vertaald. Per programma worden de ambities en de lasten daarvan weergegeven. Daarnaast is een aantal overige onderwerpen vermeld.

Programma 1 Inwoner en bestuur

1.1 Dienstverlening

Digitalisering sociaal domein

We willen uitblinken in dienstverlening en gaan mee in de ontwikkelingen rond digitalisering. In het vierde kwartaal van 2019 starten we met de planvorming voor digitalisering van het sociaal domein, zodat het project in 2020 kan worden uitgevoerd. Concrete activiteiten zijn:

- Ondersteuning van de lokale regieteams met adequate informatievoorziening, overeenkomstig de AVG-richtlijnen. Met slimme software kan een totaaloverzicht van de klantsituatie worden gegenereerd,



- zodat professionals beter in staat zijn de hulp te bieden die nodig is.
- Met nieuwe E-diensten inwoners snel en eenvoudig toegang geven tot hun persoonlijke informatie (bijvoorbeeld jaargaven, uitkeringspecificaties). Inwoners kunnen online ook acties uitvoeren, zoals het doen van een aanvraag.
- Integratie met het zaakstelsel, zodat een digitaal cliëntendossier beschikbaar komt dat ook kan worden ingezien door de inwoner.
- Regievoering op de hele keten van aanvraag tot beschikking en nazorg mogelijk maken.

Dit project is in lijn met het wetsvoorstel Digitale Overheid, dat een basis legt voor een generieke digitale infrastructuur (GDI). Het project vraagt met ingang van 2020 om een structurele bijdrage van € 90.000. In 2020 is daarnaast een incidenteel bedrag van € 75.000 nodig voor de aanschaf van een regiesysteem en voor het organiseren van de E-diensten. Op dit moment zijn dit nog kostenramingen die in de loop van 2019 verder worden verfijnd. Op termijn denken we dat dit digitaliseringsproject efficiencyvoordelen en besparingen gaat opleveren.

1.2 Kerngericht en van buiten naar binnen

Kernenbudget en kerngericht werken

Met het Bestuursakkoord en het Collegeprogramma geven we ruimte aan de kernen om zelf met initiatieven te komen. Met een budget voor iedere kern kunnen we zulke initiatieven een duwtje in de rug geven. We mikken hiermee op activiteiten die het samenbindend karakter binnen of tussen de kernen bevorderen, met een duidelijke maatschappelijke meerwaarde. Een eigen bijdrage vanuit de initiatiefnemers of de kernen, bijvoorbeeld door ureninzet of cofinanciering, hoort daarbij.

In de huidige begroting is structureel een bedrag van € 26.000 beschikbaar. In 2019 willen we dat aanvullen met € 29.000, zodat in 2019 voor dit doel in totaal € 55.000 (€ 1,00 per inwoner) beschikbaar is. Vanaf 2020 willen we het kernenbudget met € 10.000 per jaar extra laten groeien. In 2020 is dan een bedrag van € 39.000 benodigd, in 2021 € 49.000, in 2022 € 59.000 en in 2023 € 69.000. In het tweede kwartaal van 2019 bekijken we hoe we dit bedrag over de kernen verdelen en ontwikkelen we kaders voor de toekenning van bijdragen. Daarnaast is de gedachte bestaande kleinere subsidies om te buigen tot kernbudgetten.

Naast het kernenbudget is ook een structureel budget nodig voor de uitvoering van het programma kerngericht werken. Dat programma wordt met ingang van medio 2019 ambtelijk getrokken door een programmateam, dat bestaat uit een

programmamanager en twee gebiedsregisseurs. Die werken nauw samen met de kernwethouders en bieden waar nodig ondersteuning.

De gebiedsregisseurs zijn zichtbaar aanwezig en aanspreekbaar in al onze kernen. Ze faciliteren ideeën en initiatieven en zoeken draagvlak voor vruchtbare coalities. Vraagstukken en initiatieven kunnen worden doorgeleid naar een ontwikkelteam dat speciaal voor dit doel wordt gevormd. In 2019 worden alle betrokken medewerkers getraind in de nieuwe manier van werken.

Voor het programma kerngericht werken is met ingang van 2020 een structureel bedrag nodig van € 25.000. Dit is onder meer bestemd voor (communicatie) materiaal en de organisatie van activiteiten of bijeenkomsten e.d. Daarnaast houden we rekening met kosten voor aanpassingen op de website en voor het ontwikkelen van een (digitale) kaart met een overzicht van de initiatieven.

1.3 Sterke speler, in de regio en daarbuiten.

In dit programma geen actiepunten opgenomen met financiële gevolgen.

1.4 Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit

Programmatische aanpak ondermijning en Baronie Interventie Team

Landelijk bestaan grote zorgen over de aard en groeiende omvang van de georganiseerde criminaliteit en de ontwrichtende werking daarvan voor onze samenleving. Wij delen die zorgen en stellen alles in het werk om te voorkomen dat dit fenomeen in Altea kan wortelen.

Ondermijning is al lang niet meer het exclusieve domein van politie en Openbaar Ministerie, maar vergt een echt integrale aanpak met verschillende partners vanuit verschillende invalshoeken, zoals strafrecht, bestuursrecht, civiel recht en fiscaliteit.

Wij ontwikkelen in het derde kwartaal van 2019 een programmatische aanpak. Die zal onder meer voorzien in een intensivering van de samenwerking tussen boa's, wijkagenten en medewerkers van de buitendienst. Die partijen brengen we samen in een Altea Interventie Team. Ook maken we onze medewerkers en inwoners bewust, zodat zij alert zijn op signalen die op ondermijning kunnen duiden. Daarnaast brengen we verdachte locaties in beeld en organiseren we gerichte controles.



Daarbij maken we gebruik van de activiteiten van het Baronie Interventie Team (BIT), dat in ons district al meerdere jaren actief is. Het BIT organiseert op districtsniveau integrale handhavingsacties, waarin externe partners en ook de gemeente participeren. De afgelopen jaren ontbrak het aan sturing op het BIT, maar de gezamenlijke burgemeesters hebben in december 2018 besloten een projectleider aan te stellen die recent aan de slag is gegaan. De kosten worden verdeeld onder de betrokken gemeenten, naar rato van het inwoneraantal.

Inmiddels zijn er al twee acties geweest en staan er nog diverse in de planning. De gemeenten leveren vooraf de benodigde informatie aan en op de actiedagen zo nodig een gemeentelijke toezichthouder en beleidsondersteuner.

Met de programmatische aanpak ondermijning en de samenwerking met het BIT is een structurele uitgave gemoeid van € 12.000, met ingang van 2020

Elektrische auto's voor buitengewoon opsporingsambtenaren

De gemeente beschikt momenteel over drie buitengewoon opsporingsambtenaren (Boa's). Slechts één van deze medewerkers heeft een herkenbare elektrische auto met daarop het handhavingslogo en het logo van de gemeente Altena. Voor de andere twee Boa's wordt momenteel een auto zonder deze kenmerken gehuurd. Dat kost op jaarbasis € 13.000. Het is wenselijk dat de Boa's zich representatief en herkenbaar kunnen verplaatsen, ook gezien de preventieve werking die daarvan uitgaat. Vooruitlopend op een te ontwikkelen mobiliteitsplan voor de verkeersbehoefte van onze medewerkers, willen we in 2020 overgaan tot de aanschaf van twee elektrische auto's die van de genoemde logo's kunnen worden voorzien. De kosten hiervan bedragen € 58.000 in 2020. Vanaf 2020 bedragen de jaarlijkse kosten € 14.250, bestaande uit € 13.000 kapitaallasten en € 1.250 onderhoudskosten.

Havenveiligheidsplan

In de Havenbeveiligingswet is in artikel 7 lid 2 vastgelegd dat een havenbeveiligingscertificaat ten hoogste vijf jaar geldig is. In 2015 heeft de voormalige gemeente Werkendam dit certificaat ontvangen op basis van het door het Ministerie goedgekeurde havenveiligheidsplan. Dit havenveiligheidsplan moet uiterlijk zijn herzien in 2020. Hiertoe moet de situatie op havenbeveiliging (specifiek voor zeeschepen) voor de gemeente Altena in beeld worden gebracht.

Per gebied moet een schouw worden gedaan naar alle bedrijven die zeeschepen (kunnen) ontvangen. Dit brengt in 2020 eenmalig kosten van € 6.000 met zich mee.

1.5 Verkiezingen

Gemeenteraadsverkiezingen 2022

In het kader van een goede voorbereiding en verloop van de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 worden diverse activiteiten ingezet. Het gaat daarbij om de digitale stemhulp, het lijsttrekkersdebat, activiteiten in het kader van opkomstbevordering (website, communicatie), activiteiten in het kader van het informatie- en formatieproces en de integriteitsscreening van wethouders. Voor deze activiteiten is in 2022 eenmalig een bedrag van € 40.000 nodig.

1.6 Diversen

Overbrengen archieven naar het Streekarchief

Krachtens de Archiefwet moeten overheden de onder hen berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat bewaren en zorg dragen voor vernietiging van daarvoor in aanmerking komende bescheiden. Het archief van de drie voormalige gemeenten is overgebracht naar het Streekarchief Langstraat Heusden Altena. Voor een deel van het archief van de voormalige gemeente Werkendam moet dit echter nog gebeuren. Het gaat hier om 280 meter archief. De verwachting is dat het archiefbestand over de periode 2007-2016 niet in eigen beheer kan worden bewerkt. Het gaat om zo'n 150 meter archief. Hiervoor is in 2020 een eenmalig bedrag van € 72.000 nodig.



Instandhouding Dierenambulance

De Dierenambulance verricht ook taken die de gemeente anders zelf zou moeten uitvoeren. Daarom stellen wij voor de Dierenambulance vanaf 2020 structureel een vergoeding van € 5.000 te verstrekken.

Recapitulatie financiële effecten Programma 1 Inwoner en Bestuur

| Omschrijving | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| Structurele lasten | | | | | |
| Digitalisering sociaal domein | | € 90.000 | € 90.000 | € 90.000 | € 90.000 |
| Kernbudgetten | € 29.000 | € 39.000 | € 49.000 | € 59.000 | € 69.000 |
| Programma kerngericht werken | | € 25.000 | € 25.000 | € 25.000 | € 25.000 |
| Aanpak ondermijning en BIT | | € 12.000 | € 12.000 | € 12.000 | € 12.000 |
| Elektrische auto's voor boa's | | € 14.250 | € 14.250 | € 14.250 | € 14.250 |
| Instandhouding dierenambulance | | € 5.000 | € 5.000 | € 5.000 | € 5.000 |
| Incidentele lasten | | | | | |
| Digitalisering sociaal domein | | € 75.000 | | | |
| Havenveiligheidsplan | | € 6.000 | | | |
| Overbrengen archieven | | € 72.000 | | | |
| Gemeenteraadsverkiezingen | | | | € 40.000 | |



Programma 2 Altena samenredzaam

2.1 Zelfredzaam Altena

In dit programma zijn geen actiepunten opgenomen met financiële gevolgen.

2.2 De inclusieve samenleving

Plan van aanpak ter uitwerking van het VN-verdrag Handicap
Het verdrag Handicap van de Verenigde Naties legt de rechten van mensen met een beperking vast. Het gaat over thema's als arbeid, onderwijs, wonen, verkeer en vervoer, zorg, ondersteuning, sport, cultuur en vrijetijdsbesteding. De boodschap is bij al deze thema's hetzelfde: zorg ervoor dat mensen met een beperking op voet van gelijkheid met anderen kunnen meedoen aan de samenleving.

Als gemeente kunnen wij een aanjager zijn voor de inclusieve samenleving en samenwerking zoeken met lokale partners, zoals ondernemers, scholen en verenigingen. Samen met die partijen maken we in 2020 een plan van aanpak met concrete acties gericht op 'meedoen'. De focus ligt hierbij voor een belangrijk deel op het toegankelijker maken van gebouwen.

Met de uitvoering van het plan van aanpak wordt in 2020 begonnen. Hiervoor wordt in 2020 een bedrag van € 10.000 geraamd. Vanaf 2021 is sprake van een structureel bedrag van € 20.000 per jaar.

Brede Sociale Adviesraad

We stellen een brede sociale adviesraad in. De voorzitter en de leden zijn inmiddels geworven. Samen met de adviesraad geven we invulling aan zijn rol en betrokkenheid bij (de voorbereiding van) beleid en leggen dit vast in werkafspraken. Bovenop de huidige middelen in de begroting vraagt dit in 2019 een bedrag van € 6.250 en vanaf 2020 € 12.500 per jaar.

De Brede Sociale Adviesraad adviseert de gemeente over het sociaal domein

2.3 Gezondheid

Diverse activiteiten op het beleidsveld gezondheid

De hier bedoelde acties hebben gemeenschappelijk dat zij de focus leggen op de inrichting van de woon-, leer-, werk- en leefomgeving van onze inwoners. Die moet de gezondheid van onze inwoners bevorderen en chronische ziekten voorkomen. Daarom wordt het inwinnen van gezondheidsadvies bij de GGD-GMV een vast onderdeel van de werkwijze bij de beoordeling van ruimtelijke plannen. Nadat de Omgevingsvisie in het vierde kwartaal van 2019 is vastgesteld, moet deze nieuwe aanpak operationeel zijn.

In augustus 2020 moeten alle schoolterreinen volgens de wet rookvrij zijn. Dat is een goede zaak, want een gezonde leeromgeving voor de jeugd is voor ons een speerpunt. Om dezelfde reden gaan we de schoolbesturen in 2020 stimuleren om het vignet "Gezonde School" te behalen. Doelstelling is dat de helft van de scholen in 2022 de trotse eigenaar is van zo'n vignet.

In 2021 staat een onderzoek op de rol naar de haalbaarheid van een polikliniek of huisartsenpost in Altena. We sonderen of onze maatschappelijke partners bereid zijn initiatieven in die richting te ontplooiën en starten daarnaast een lobby naar partners in de regio.

Voor de genoemde activiteiten is met ingang van 2019 een structureel budget nodig van € 10.000. In 2021 is daarnaast incidenteel nog eens € 30.000 extra nodig, in verband met het bedoelde haalbaarheidsonderzoek.

In 2022 heeft de helft van de scholen in de gemeente Altena het vignet 'Gezonde School'



Altena is een dementie- en mantelzorgvriendelijke gemeente

Dementie is hard op weg om volksziekte nummer één te worden; één op de vijf mensen in Nederland krijgt dit. Wij willen een samenleving waarin inwoners met dementie zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en mee blijven draaien in de maatschappij. Wij willen kennis over dementie bevorderen, begrip kweken voor deze doelgroep en ze ondersteuning bieden. Daarom bestendigen we het procesplan Dementievriendelijke gemeente (DVG). We faciliteren daarnaast trainingen voor het vroegtijdig signaleren van dementie voor medewerkers van de frontoffice sociaal domein, maatschappelijke organisaties, verenigingen, bedrijven en inwoners.

De bestaande ondersteuning van mantelzorgers vanuit Trema en Pro Seniore zetten we voort. Uit waardering voor de mantelzorgers doen we graag iets extra's. Daarvoor komen we in het tweede kwartaal van 2019 met een uitvoeringsprogramma.

Voor activiteiten in het kader van het thema DVG is met ingang van 2019 een structureel bedrag nodig van € 10.000 per jaar. Voor de ondersteuning van mantelzorgers gaan wij uit van een structureel bedrag van € 30.000 per jaar, eveneens met ingang van 2019.

Weerbaarheidstrainingen op alle scholen voor jongeren vanaf 11 jaar

Jongeren moeten in Altena veilig kunnen opgroeien tot gezonde volwassenen. In de moderne samenleving zijn er helaas factoren die daarvoor een bedreiging vormen, zoals de verleidingen van drugs en alcohol, (cyber)pesten enz. Wij willen onze jeugd daarbij ondersteunen.

In het verleden zijn goede ervaringen opgedaan met het programma LEV voor jongeren in het primair onderwijs. We ontwikkelen voor de scholen in het voortgezet onderwijs in het derde kwartaal van 2019 een vergelijkbaar programma. Daarnaast faciliteren en organiseren we preventieve cursussen voor ouders/verzorgers en jongeren in risicogroepen.

In een uitvoeringsprogramma brengen we in beeld wat we verder nog kunnen doen om de sociale veiligheid en weerbaarheid van de jeugd te vergroten.

Voor de weerbaarheidstrainingen en bijkomende activiteiten is in 2019 een bedrag van € 30.000 nodig en vanaf 2020 een structureel bedrag van € 75.000 per jaar.

Onderzoek verslavingsproblematiek en preventieprogramma

In het derde kwartaal van 2019 onderzoeken we samen met de GGD of het haalbaar is de verslavingsproblematiek cijfermatig te onderbouwen. In 2020 volgt nader onderzoek naar de verslavingsomvang. Daarbij brengen we tevens de aanwezige hulpvoorzieningen in beeld en bekijken we of die toereikend zijn. Daarnaast ontwikkelen we dat jaar een preventieprogramma, met gerichte acties om het middelengebruik terug te dringen. Daarbij betrekken we onder meer ook sportclubs en scholen.

In 2020 wordt daarnaast een start gemaakt met de uitvoering van het preventieprogramma, dat in de jaren daarna verder worden uitgerold. In 2021 ontwikkelen we samen met wijkteams, politie, woningcorporaties, artsen, scholen en andere betrokken organisaties instrumenten om verslavingen vroegtijdig te signaleren. Dat maakt snelle interventies mogelijk, waarmee we willen voorkomen dat problemen escaleren, waardoor zwaardere -en duurdere-zorg moet worden ingezet.

In 2022 willen we over een integraal ondersteuningsaanbod kunnen beschikken voor verslaafden en hun netwerk. Vooruitlopend daarop zorgen we ervoor dat de wijkteams al ondersteuning kunnen bieden aan ouders en andere opvoeders van verslaafde jongeren.

In 2020 is eenmalig een bedrag van € 30.000 nodig voor het onderzoek naar de omvang van de verslavingsproblematiek en het in beeld brengen van de aanwezige hulpvoorzieningen. Vanaf 2021 is met de hierboven genoemde activiteiten een structureel bedrag gemoeid van € 50.000 per jaar.

Recapitulatie financiële effecten Programma 2 Altena samenredzaam

| Omschrijving | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--|----------|----------|----------|----------|----------|
| Structurele lasten | | | | | |
| Plan van aanpak inclusieve samenleving | | € 10.000 | € 20.000 | € 20.000 | € 20.000 |
| Brede Sociale Adviesraad | € 6.250 | € 12.500 | € 12.500 | € 12.500 | € 12.500 |
| Diverse activiteiten rond gezondheid | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 |
| Dementievriendelijke gemeente | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 |
| Mantelzorgvriendelijke gemeente | € 30.000 | € 30.000 | € 30.000 | € 30.000 | € 30.000 |
| Weerbaarheidstrainingen op alle scholen | € 30.000 | € 75.000 | € 75.000 | € 75.000 | € 75.000 |
| Bestrijding verslavingen verslavingsproblematiek en preventieprogramma | | | € 50.000 | € 50.000 | € 50.000 |
| Incidentele lasten | | | | | |
| Haalbaarheidsonderzoek polikliniek | | | € 30.000 | | |
| Onderzoek verslavingsproblematiek | | € 30.000 | | | |



Programma 3 Veelzijdig Altena

3.1 Economie

Digitaal ondernemershuis

Het bedrijfsleven ontwikkelt plannen voor een digitaal ondernemershuis, een portaal waar al onze ondernemers terecht kunnen voor informatie. De initiatiefnemers willen dat dit ondernemershuis in 2020 een feit is. De gemeente mag dan natuurlijk niet ontbreken. In dat geval vullen we een kamer in het huis en houden we de inrichting daarvan up-to-date.

Uitvoeren communicatiestrategie

De economische potenties van Altena kunnen beter voor het voetlicht worden gebracht, zowel binnen als buiten de regio. Dat draagt bij aan de bloei van ons bedrijfsleven en vergroot de aantrekkingskracht van Altena voor nieuwkomers die onze lokale economie verder kunnen versterken.

Zulke bedrijven zijn hier van harte welkom, mits zij passen bij het karakter van Altena en een waardevolle toevoeging zijn aan het huidige bedrijvenbestand.

We ontwikkelen een communicatiestrategie die we met ingang van 2020 gaan uitvoeren. De strategie brengt in beeld hoe we onze communicatiemiddelen kunnen inzetten om de lokale economie sterker te positioneren, zoals de gemeentelijke website, het ondernemershuis en social media.

Gecombineerd budget voor diverse economische activiteiten
Voor de twee hierboven genoemde projecten is in 2019 een gecombineerd budget van € 10.000 nodig.

Programmamanager WMI (Werkendam Maritime Industries)

Bij de voortgang van de havenprojecten speelt de Programmamanager WMI een belangrijke rol. De door haar opgebouwde kennis en ervaring willen we behouden, evenals haar uitgebreide netwerk. De opgebouwde contacten met ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen zijn cruciaal voor een goed verloop van de verschillende projecten.

De inzet van de programmamanager wordt in 2019 en 2020 dan ook voortgezet. In de Begroting 2019 is daar al in voorzien. Vanaf 2021 brengen we deze taak onder in de reguliere organisatie. Gelet op het hoge ambitieniveau op het beleidsveld economie gaat dat binnen de huidige formatie niet lukken. Daarom is met ingang van 2021 een structureel bedrag nodig van € 77.000 (1fte).

3.2 Onderwijs

Techniekpromotie in het onderwijs

De maritieme sector krijgt vacatures vaak maar moeizaam vervuld. Daarom organiseren we samen met WMI-activiteiten om het techniekonderwijs te promoten. Hierbij zijn alle scholen uit Altena betrokken alsmede andere scholen uit de regio.

Met gastlessen en werksafari's verbeteren we de werking van de arbeidsmarkt. We binden jongeren aan Altena en bieden ze de kans hun talenten te ontwikkelen. Voor de promotie van technische opleidingen maken we gebruik van TechniekDock van de Duurzaamheidsfabriek. Alle leerlingen van groep 7 van de basisscholen kunnen daaraan deelnemen. De leerlingen kunnen de wereld van techniek zelf ervaren door verschillende doe-activiteiten, zogenaamde Xperiences. Op deze manier maken zij op een laagdrempelige, inspirerende manier kennis met maritieme-, energie- en productietechniek.

Deelname aan dit project vergt een structurele bijdrage van € 25.000, met ingang van 2020.

3.3 Sport en bewegen

De ambities met betrekking tot de atletiekaccommodatie voor de Altena Road Runners en de uitbreiding van de sportfaciliteiten van MFC d'Alburcht zijn opgenomen in hoofdstuk 3 onder majeure projecten. Voor de nadere toelichting en de financiële effecten wordt naar dit hoofdstuk verwezen.

3.4 Cultuur en cultuurhistorie

Integraal plan forten, Biesbosch en musea

Samen met Erfgoed Altena, de VVV en Brabants Landschap werken we aan een plan voor overkoepelende promotie, educatie, coördinatie en inzet van vrijwilligers voor de forten, de Biesbosch en de musea. Belangrijk is dat de parels van ons erfgoed zoveel mogelijk tot één ketting worden geregen. Het plan is naar verwachting in het vierde kwartaal van 2020 gereed.

Het project heeft een nauwe relatie met het hierna genoemde traject met de VVV. Voor beide projecten gezamenlijk en voor de uitvoering van de te ontwikkelen plannen is in 2020 € 15.000 en in 2021 € 30.000 nodig. Met ingang van 2022 bedragen de structurele lasten € 45.000.

3.5 Recreatie en toerisme

Planmatige aanpak voor marketing, promotie en educatie

In samenwerking met de VVV onderzoeken we nieuwe mogelijkheden voor gebiedsmarketing en promotie. We verrichten onderzoek naar de huidige vormen van promotie, doen een benchmark naar vergelijkbare situaties en formuleren in 2020 een vernieuwde aanpak voor Altena, de Biesbosch en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Hierboven hebben we de budgettaire effecten van dit project al genoemd.

Uitbreiding en onderhoud toeristisch-recreatief routenetwerk

Actieve vormen van recreatie passen prima bij onze focus op duurzaam kwaliteitstoerisme. In 2019 ronden we een aantal lopende projecten af. Daarbij gaat het om ruteroutes, wandelknooppunten en de kanoroute Noordwaard. In 2020 willen we onderzoek doen naar de mogelijkheden tot uitbreiding van routes voor mountainbikers. In 2021 volgt dan een vergelijkbaar onderzoek voor de vaarroutes.

De uitbreiding van het netwerk brengt kosten met zich mee, bijvoorbeeld in verband met bebordingen, voorzieningen langs de routes, onderhoud e.d. In 2020 en 2021 is hiervoor een bedrag van € 10.000 nodig. Met ingang van 2022 gaat het om jaarlijks € 20.000.

Recapitulatie financiële effecten Programma 3 Veelzijdig Altena

| Omschrijving | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--|------|----------|----------|----------|----------|
| Structurele lasten | | | | | |
| Combinatiebudget economie | | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 |
| Programmamanager WMI | | | € 77.000 | € 77.000 | € 77.000 |
| Techniekpromotie in het onderwijs | | € 25.000 | € 25.000 | € 25.000 | € 25.000 |
| Integraal plan fortén, Biesbosch en musea/gebiedsmarketing | | € 15.000 | € 30.000 | € 45.000 | € 45.000 |
| Uitbreiding en onderhoud toeristisch-recreatieve routes | | € 10.000 | € 10.000 | € 20.000 | € 20.000 |
| Incidentele lasten | | | | | |
| Integraal plan fortén, Biesbosch en musea/gebiedsmarketing | | € 15.000 | € 30.000 | | |

Programma 4 Duurzaam Altena

4.1 Duurzaamheid

Diverse duurzaamheidsactiviteiten

Bewustwording is een van de pijlers van ons duurzaamheidsbeleid. Onze inwoners en ondernemers moeten doordrongen raken van het belang om voortgang te boeken op de weg naar een duurzame samenleving. Bewustwording is de eerste stap om mensen in beweging te krijgen en tot acties te prikkelen. Die acties moeten uiteindelijk leiden tot daadwerkelijke besparingen en verminderd energieverbruik, een andere belangrijke pijler van onze duurzaamheidsagenda.

In de tweede helft van 2019 organiseren we daarom een bewustwordingscampagne. In 2020 zorgen we dat onze inwoners en ondernemers terecht kunnen bij één duurzaamheidsloket. We gaan in gesprek met partners om te kijken wie daarvoor het beste uitgerust is. Vanaf 2021 starten we met een wijkgerichte aanpak voor aanpassingen aan vastgoed, gericht op energiebesparing en/of duurzame opwek. Thema's als veilig wonen en langer thuis wonen nemen we daarbij zo veel mogelijk mee. Hiervoor is in de jaren 2019, 2020 en 2021 een aanvullend budget nodig van € 50.000 per jaar.

Daarnaast zijn voor vier specifieke projecten in verschillende jaren incidentele middelen nodig.

- Evaluatie duurzaamheidsloket: € 10.000 in 2019
- Regionaal bod in het kader van RES: € 10.000 in 2019
- Ontwikkeling warmtevisie: € 25.000 in 2021
- Opstellen duurzaamheidsplan: € 25.000 in 2022

Manifest van Kracht van Altena

In overleg met het bedrijfsleven, kennisinstututen en onze inwoners stellen we een Actieprogramma circulaire economie op. Daartoe gaan we in gesprek met het bedrijfsleven en de kennisinstututen om te verkennen hoe we bedrijven hierin kunnen ondersteunen. Met behulp van die input stellen we gezamenlijk een Actieprogramma op. Het Manifest 'De Kracht van Altena' is hiervoor een belangrijke bouwsteen. We faciliteren en ondersteunen de daarin genoemde projecten. In 2019 is hiervoor een bedrag van € 12.5000 benodigd. Voor de jaren 2020 en 2021 wordt een bedrag van € 25.000 gevraagd.

Het realiseren van de ambities ten aanzien van de circulaire landbouw en duurzaamheid vereist competenties die nog niet in voldoende mate in de organisatie aanwezig zijn. Om alle ambities in het kader van duurzaamheid

en de circulaire landbouw waar te kunnen maken is de inzet van een programmamanager nodig. Hiertoe is onder programma 6 een voorstel geformuleerd.

Implementatie Omgevingswet

De Omgevingswet treedt waarschijnlijk op 1 januari 2021 in werking, samen met een groot aantal uitwerkingsregelingen. Daarmee wordt alle wet- en regelgeving rond de fysieke leefomgeving gebundeld. Deze stelselherziening heeft een grote impact. Niet alleen omdat nieuwe instrumenten worden ingevoerd, maar vooral ook omdat de wet om een andere wijze van werken vraagt. Die raakt veel meer medewerkers dan alleen de functionarissen die momenteel betrokken zijn bij de afgifte van omgevingsvergunningen.

Met het proces rond de Omgevingsvisie is de eerste stap in de omslag van denken gezet. Die visie wordt na afronding van de inspraakprocedure in het vierde kwartaal van 2019 ter vaststelling voorgelegd aan uw raad. Inmiddels lopen er ook enkele pilots, waarbij een groeiende groep medewerkers betrokken is. Een voorbeeld is de pilot rond de dorpsvisie Almkerk. Het proces rond de Omgevingswet neemt in intensiteit de komende periode nog toe. De stelselherziening raakt vrijwel alle organisatieonderdelen en de impact daarvan kan dan ook moeilijk worden overschat.

In het derde kwartaal van 2019 komen we met een plan van aanpak voor het omgevingsplan, dat straks alle bestemmingsplannen en ook andere regelgeving vervangt. De vaststelling van dit plan is (uiterlijk) voorzien in het eerste kwartaal van 2021. Ook voor de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) maken we een plan van aanpak. Dit zal uiterlijk in het eerste kwartaal van 2020 gereed zijn. De daadwerkelijke aansluiting op het DSO is voorzien in het vierde kwartaal van dat jaar. De proefprojecten lopen in de tussentijd gewoon door en



ook wordt gewerkt aan programma's, waarin onderdelen van de Omgevingsvisie worden uitgewerkt. Voorbeelden zijn 'Altena als groenblauwe oase' of 'Versterken eigenheid van de dorpen'.

De voorbereidingen op de komst van de Omgevingswet zijn in de drie voormalige gemeenten al eerder gestart. Maar om echt klaar te zijn voor het nieuwe stelsel, moet er nog het nodige gebeuren. Denk aan het opleiden en trainen van medewerkers, het inwinnen van adviezen bij externe deskundigen, het houden van expertbijeenkomsten enz. Deze kosten kunnen gedekt worden uit bestaande middelen. Naast deze lasten zijn er vanaf 2021 ook structurele lasten in verband met het onderhoud aan de aansluiting op het DSO. Die kosten worden begroot op € 62.500 per jaar.

4.2 Wonen

Opstellen Woonvisie Altena

Om invulling te geven aan het thema wonen is door de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem samen met de plaatselijke werkzame corporaties Woonlinie, Woonstichting Land van Altena en Woonservice Meander in 2015 een Woonvisie opgesteld die in 2017 is geactualiseerd. In de huidige veranderende woningmarkt is een actualisatie om de twee jaar aan



de orde, met een vernieuwd provinciaal ruimtelijk ordeningsbeleid en nieuwe ontwikkelingen op het vlak van wonen en zorg. In 2019 / 2020 moet de nieuwe Woonvisie Altena opgesteld worden. De kosten hiervan zijn € 15.000 in 2019 en € 15.000 in 2020.

Recapitulatie financiële effecten Programma 4 Duurzaam Altena

| Omschrijving | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|---|----------|----------|----------|----------|----------|
| Structurele lasten | | | | | |
| Onderhoud Digitaal Stelsel Omgevingswet | | | € 62.500 | € 62.500 | € 62.500 |
| Incidentele lasten | | | | | |
| Evaluatie duurzaamheidsloket | € 10.000 | | | | |
| Regionaal bod RES | € 10.000 | | | | |
| Woonvisie Altena | € 15.000 | € 15.000 | | | |
| Duurzaamheidsbudget bewustwording | € 50.000 | € 50.000 | € 50.000 | | |
| Ontwikkeling warmtevisie | | | € 25.000 | | |
| Opstellen duurzaamheidsplan | | | | € 25.000 | |



Programma 5 Bereikbaar Altena

5.1 De A27 en het onderliggend wegennet

Aanpak fileknelpunt bij de Kromme Nol

Op de rotonde bij het busstation De Kromme Nol ontstaan vooral in de avondspits in toenemende mate files. De provincie heeft in 2018 een quick scan laten uitvoeren naar de doorstroming op de N267 ter hoogte van de Heusdense brug. Daaruit bleek dat extra verkeer op de Kromme Nol niet gewenst is en dat dit risico's oplevert voor de verkeersveiligheid.

In vervolg op dit onderzoek is de provincie inmiddels een planstudie gestart, waaraan wij een bijdrage leveren. Vooralsnog wil de provincie de aanpak van dit knelpunt combineren met groot onderhoud, dat in 2022 op de rol staat. De optie voor een versnelde aanpak wordt ondertussen wel in de studie meegenomen. Ook het fietsverkeer in de omgeving van de Heusdense brug is onderwerp van dit onderzoek. Voor de oplossing van het knelpunt zullen financiële afspraken gemaakt moeten worden met de provincie. De gemeente is aangrenzend wegbeheerder van de rotonde.

Rotonde N322 / Hoge Maasdijk

De kruising N322/Hoge Maasdijk bij Andel is onveilig, vooral voor fietsers. De N322 wordt druk bereden door vrachtverkeer en dagelijks steken veel scholieren het kruispunt over. Al enige tijd bestaan plannen om hier een rotonde aan te leggen. Gelijktijdig wordt een busparkeerplaats gerealiseerd. De rotonde Hoge Maasdijk / N322 wordt door het projectbureau uitvoeringsgereed gemaakt en gerealiseerd. De kosten hiervoor bedragen € 20.000 in 2020. Zie ook hoofdstuk 3 onder majeure projecten.

Robuuste verbinding tussen de A27 en de kern Werkendam

De Dijkgraaf den Dekkerweg kan het toenemende verkeer volgens de verkeersmodellen in 2025 niet meer verwerken. Het knooppunt bij Werkendam moet worden gereconstrueerd en versterkt. Verschillende varianten zijn denkbaar, zoals wegverbreding, een parallelstructuur of een nieuwe weg aan de noord- of zuidzijde. Met behulp van een extern adviesbureau onderwerpen we de verschillende varianten aan een analyse en brengen we het voorkeursscenario in beeld. De kosten daarvan bedragen € 30.000 eenmalig in 2019.

Daarnaast onderzoeken we of de toekomstige weg naar de energiefabriek straks op de gereconstrueerde A27 kan worden aangesloten. Hiervoor is in 2020 een eenmalig bedrag nodig van € 15.000.

Externe bereikbaarheidsmanager

De gebrekkige doorstroming op de A27 vormt de grootste bedreiging voor de bereikbaarheid van Altena. De bijkomende negatieve effecten, zoals sluipverkeer op ons interne wegennet, leiden tot verkeersonveilige situaties en tasten de leefbaarheid aan. We zetten daarom stevig in op het voorkomen van vertraging bij de uitvoering van de plannen rond de A27. De voortgang wordt permanent gemonitord en de contacten met de regiogemeenten, provincie en Rijkswaterstaat nemen in frequentie en intensiteit steeds verder toe. Ook zien we erop toe dat de bereikbaarheid van onze gemeente goed geborgd wordt in de verschillende uitvoeringsdocumenten, zoals het verkeersplan van de aannemer. Tijdens de bouwperiode zullen we ook zitting nemen in het verkeersmanagementteam dat het project gaat monitoren en beslist hoeveel vertraging acceptabel is.

Wij laten ons in het traject ondersteunen door een externe bereikbaarheidsmanager. Hierin werken wij samen met andere gemeenten langs de A27. Dat brengt met ingang van 2019 structurele kosten met zich mee, waarvoor het aandeel voor de gemeente Altena € 10.000 bedraagt.

Beperking van de negatieve effecten van het sluipverkeer op het interne wegennet
Om in beeld te brengen waar sluipverkeer valt te verwachten, met behulp van de huidige cijfers, toekomstige filedruk en verwachte effecten in de bouwperiode, winnen we extern advies in. Daarbij brengen we mogelijke maatregelen in beeld om knelpunten aan te pakken. We trekken hierin samen op met inwoners, bedrijven en hulpdiensten. In 2019 is hiervoor eenmalig een bedrag van € 20.000 benodigd.

Inventariseren van knelpunten op gebiedsontsluitingswegen en nabij voorzieningen
Gevaarlijke verkeerssituaties moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarom willen wij een onderzoek laten verrichten naar knelpunten op gebiedsontsluitingswegen en in de nabijheid van voorzieningen, zoals scholen, sportaccommodaties en gebouwen of terreinen met een recreatieve functie. Hiervoor willen we een beroep doen op een verkeerskundig bureau. Het onderzoek brengt eventuele knelpunten in beeld, inclusief maatregelen om ze op te heffen. Hiervoor vanaf 2019 een structureel bedrag van € 20.000 nodig.

5.2 Openbaar vervoer, veer- en fletsverbindingen

Knelpunten in veerverbindingen

Goede verbindingen over het water zijn ook van belang voor de bereikbaarheid van onze gemeente.

In 2021 zoomen we in op de veerverbindingen die Altena kent. We gaan in gesprek met de exploitanten en inwoners om te horen waar zij knelpunten zien en wat verbeterd kan worden.



Ook kaarten we het onderwerp aan bij andere betrokken overheden, bijvoorbeeld de provincie(s), regio('s), buurgemeenten e.d. De scope van dit project is breed, we kijken naar zaken als de frequentie van het gebruik, mogelijkheden tot uitbreiding, wachttijden, vaarroosters, subsidies en problemen rond de exploitatie. Tegelijkertijd met de eventuele knelpunten brengen we ook denkbare oplossingen in beeld, inclusief de daaraan verbonden kosten.

Bij de uitvoering laten wij ons ondersteunen door een extern deskundige. Daarvoor vragen wij een eenmalig budget van € 20.000 in 2021. Op de kosten van eventuele maatregelen bestaat op dit moment nog geen zicht. We wachten eerst de uitkomsten van het onderzoek af en komen daarna met voorstellen, waarin we de financiële aspecten dan meenemen.

Stimuleren pilots, experimenten en initiatieven op het gebied van de mobiliteit
Innovatieve ideeën om de mobiliteit te verbeteren worden met open armen ontvangen. Denk aan initiatieven zoals deelauto's, OV-fietsen, een belbus of buurttaxi enz. De bal ligt hiervoor in eerste instantie bij de samenleving, maar waar mogelijk zullen we onze inwoners en ondernemers prikkelen om hier iets mee te doen. Onze rol vullen we van geval tot geval in, afhankelijk van de aard van het project en de wensen van de initiatiefnemer(s).

Met een structureel budget vanaf 2021 van € 15.000 per jaar kunnen we dit soort initiatieven extra aanjagen en ook ondersteunen.

Diverse verkeersonderzoeken

In 2020 en 2022 hebben we een tweetal verkeersonderzoeken gepland. Eén van deze projecten heeft betrekking op het lokale fietsrouten netwerk. We brengen fietsstromen en -routes in beeld, bekijken waar zich knelpunten bevinden en hoe die kunnen worden aangepakt. Ook zoeken we naar kansen om snelle fietsroutes te realiseren. We overleggen met de provincie en andere partijen over subsidiemogelijkheden en andere kostendragers.

Het tweede project bestaat uit een onderzoek naar de mogelijkheden om verkeersstromen te bundelen. Integratie van verschillende vervoersstromen (bijvoorbeeld doelgroepenvervoer, bedrijfsvervoer naar bijvoorbeeld bedrijventerreinen, enz.) vermindert niet alleen de verkeersdruk, maar leidt ook tot een reductie van CO₂. We kijken naar zaken als vervoersbehoeften, gebruikersaantallen, reisbestemmingen, betalingswijze enz. Hierbij brengen we in beeld waar slimme combinaties kunnen worden gemaakt.



Voor het onderzoek naar het fietsroutenetwerk is in 2020 een eenmalig bedrag van € 25.000 nodig. Het project bundeling verkeersstromen vergt in 2022 een incidenteel bedrag van € 35.000.

Het realiseren van de ambities ten aanzien van de bereikbaarheid van gemeente Altena vereist competenties die nog niet in voldoende mate in de organisatie aanwezig zijn. Om alle ambities waar te kunnen maken is de inzet van een beleidsadviseur verkeer en vervoer noodzakelijk. Een voorstel hiertoe is geformuleerd onder programma 6.

5.3 Beheer van de openbare ruimte

Harmonisatie beheerplannen

De harmonisatie van de beheerplannen van de drie voormalige gemeenten is complex.

De eerste stap is een actuele inventarisatie alle bestaande voorzieningen en het in beeld brengen van hun huidige staat en kwaliteit. Vervolgens moet een veelheid aan gegevens vanuit verschillende beheerpakketten worden geïntegreerd in één nieuwe beheeromgeving en ook worden gekoppeld aan de Basisregistratie Grootschalige Topografie. Die stappen moeten eerst worden doorlopen voordat een voorstel kan worden gedaan aan de raad over het onderhoudsniveau en de daaraan gekoppelde kosten.

Gezien de complexiteit volgen wij een gefaseerde aanpak. Onderdeel daarvan is een scenariostudie die zichtbaar moet maken wat de kosten zijn van het ruimtelijk beheer. De uitkomst van die studie nemen we mee in de Kadernota 2021. Het uitgangspunt is budgettaire neutraliteit. Binnen die randvoorwaarde, zetten we tegelijkertijd in op een biodiversiteit die zoveel mogelijk recht doet aan Altena als groenblauwe oase.

De kosten van de harmonisatie van de beheerplannen zijn geraamd op € 250.000, waarvan € 125.000 in 2019 en € 125.000 in 2020. Omdat de harmonisatie het directe gevolg is van de herindeling kunnen deze kosten gedekt worden ten laste van het frictiekostenbudget.

Diverse reconstructies, aanpassingen en onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte

Ter voorbereiding op het nieuwe beheerplannen wordt momenteel in beeld gebracht welke hectometers weg moeten worden gereconstrueerd en welke verdere werkzaamheden op de rit moeten worden gezet. In de Kadernota 2020 zijn deze werkzaamheden vooralsnog niet meegenomen, eerst worden de nieuwe beheerplannen opgesteld.



Extra middelen voor openbare verlichting

De openbare verlichting moet bijdragen aan een sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare situatie. De kwaliteit daarvan moet daarom op peil blijven. De aanbevelingen van de Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV) en het Politiekeurmerk Veilig Wonen vormen hiervoor de basis.

In totaal heeft Altena zo'n 12.600 lichtmasten, met een waarde van ongeveer € 15 miljoen. Ongeveer 39% is voorzien van led-armaturen; 61% is conventionele verlichting. Stapsgewijs wordt verder toegewerkt naar het vervangen van alle conventionele verlichting door led-armaturen.

Inmiddels is globaal inzicht verkregen in een aantal kostencomponenten, zoals de kosten van elektra, het beheer, afhandeling van storingen enz. Ook is een inschatting gemaakt van de noodzaak om lichtmasten te vervangen. Ook hiervoor geldt dat eerst het beheerplan opgesteld wordt, alvorens maatregelen financieel vertaald worden.

Naar aanleiding van de vraag van de Jongerenraad wordt vooruitlopend daarop geïnvesteerd in de verbetering van de openbare verlichting langs fietspaden. Dit leidt met ingang van 2020 tot kapitaallasten van € 5.500.

Verbetering riolering en watersysteem in 2023

De drie gemeenteraden hebben eind 2017 de beleidsvisie riolering en water vastgesteld. Jaarlijks vervangen en verbeteren we onderdelen van het riolerings- en watersysteem. Dit doen we naar aanleiding van (riool)inspecties, calamiteiten en overlast. Waar mogelijk maken we hierbij werk met werk.

In 2023 moet de riolering en het watersysteem een grote beurt krijgen die verder gaat dan dit reguliere onderhoud. Nu we bijna 600 km riolering en ruim 800 pompgemalen hebben, is dat een omvangrijk project. Door de herindeling en de noodzakelijke integratie van diverse beheerssystemen is het op dit moment niet mogelijk een financiële planning te maken. In 2020 brengen we dit in de volgende kadernota in beeld.

Verbetering van het proces rond vergunningverlening voor kabels en leidingen

Voor processen rond het plannen, vergunnen, uitvoeren e.d. van werkzaamheden aan de ondergrondse infrastructuur maken we gebruik van de programmatuur van MOOR. Deze moet geïntegreerd worden binnen het digitale zaakstelsel. Daarnaast willen we kijken of we de verwerking van vergunningaanvragen van de nutsbedrijven verder kunnen professionaliseren. Onderwerpen als digitaal toezicht, meldingen op grond van de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (Wion) nemen we daarbij mee. Voor de koppeling met het zaakstelsel en het onderzoek is in totaal een bedrag nodig van € 15.000 in 2020.

Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren (AVOI)

Deze verordening geeft een uitwerking van de Telecommunicatiewet en bevat daarnaast een aantal autonome voorschriften. De verordeningen moeten worden geharmoniseerd tot een nieuwe verordening voor Alتنا. Daarnaast moet ook een Handboek kabels en leidingen worden opgesteld.

Voor de uitvoering van dit project is een eenmalig bedrag nodig van € 10.000 in 2020.

Onderhoud en vervanging speeltoestellen

De gemeente is eigenaar van speeltoestellen in de openbare ruimte. Op grond van het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) moet de gemeente ervoor zorgen dat ze veilig gebruikt kunnen worden. De drie voormalige gemeenten beschikten over een beleidsplan voor de speelvoorzieningen. De beleidsuitgangspunten zijn niet altijd eenduidig. Zo werden alle speeltoestellen op schoolterreinen alleen in de voormalige gemeente Aalburg voor rekening van de gemeente periodiek geïnspecteerd. Het onderhoud en de vervanging was voor rekening van de schoolbesturen.

In de eerste helft van 2020 komen we met een geharmoniseerd plan voor Alتنا. In afwachting daarvan zijn de bestaande beleidsplannen leidend.

Vooruitlopend op de harmonisatie worden de ongeveer 750 speeltoestellen nu al onderworpen aan een inspectie. Hoewel dit onderzoek nog loopt, is al wel duidelijk dat extra budget nodig is, zowel voor het onderhoud als voor periodieke vervanging. Vooralsnog gaan we uit van een bedrag van € 60.000 in de jaren 2020 en 2021. Bij de Kadernota 2021 zullen wij op basis van de uitkomsten van het onderzoek deze ramingen bijstellen. Eventuele uitbreiding van het aantal speeltoestellen is in de genoemde kosten niet meegenomen.

Gladheidsbestrijding

De verschillende plannen voor de gladheidsbestrijding moeten geharmoniseerd en geoptimaliseerd worden. Denk bij dat laatste aan systemen voor het melden van gladheid (GMS), met behulp van sensoren in de weg, aan ondersteuning door een meteorologisch instituut en aan computersimulaties voor strooiroutes e.d.

In verband hiermee is in de drie jaren die voor ons liggen extra budget van € 10.000 per jaar nodig.

Onderzoek installatieverantwoordelijkheid

Bij het onderhouden van elektrische installaties moet de werkomgeving veilig zijn. Daartoe moet de gemeente een installatieverantwoordelijke aanwijzen. In 2020 wordt onderzocht hoe deze taak ingevuld moet worden. Daarvoor is in 2020 eenmalig een bedrag van € 10.000 nodig.

Recapitulatie financiële effecten Programma 5 Bereikbaar Alتنا

| Omschrijving | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--|-----------|-----------|----------|----------|----------|
| Structurele lasten | | | | | |
| Externe bereikbaarheidsmanager | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 |
| Stimuleren mobiliteitsinitiatieven | | | € 15.000 | € 15.000 | € 15.000 |
| Verbetering openbare verlichting fietspaden | | € 5.500 | € 5.400 | € 5.300 | € 5.200 |
| Onderhoud en vervanging speeltoestellen | | € 60.000 | € 60.000 | | |
| Gladheidsbestrijding | | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | |
| Incidentele lasten | | | | | |
| Rotonde Hoge Maasdijk | | € 20.000 | | | |
| Onderzoek versterking knooppunt A27 bij Werkendam | € 30.000 | | | | |
| Onderzoek aansluiting energiefabriek op toekomstige A27 | | € 15.000 | | | |
| Verkeersknelpunten bij ontsluitingswegen en voorzieningen | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 |
| Inventariseren van knelpunten op gebiedsontsluitingswegen en nabij voorzieningen | € 20.000 | | | | |
| Onderzoek knelpunten veerverbindingen | | | € 20.000 | | |
| Onderzoek fietsroutenetwerk | | € 25.000 | | | |
| Onderzoek bundeling verkeersstromen | | | | € 35.000 | |
| Harmonisatie beheerplannen | € 125.000 | € 125.000 | | | |
| Vergunningenproces kabels en leidingen | | € 15.000 | | | |
| Aanpassing AVOI en Handboek kabels en leidingen | | € 10.000 | | | |
| Gladheidsbestrijding | | € 10.000 | € 10.000 | € 10.000 | |
| Onderzoek installatieverantwoordelijkheid | | € 10.000 | | | |

Programma 6 Financiën

6.1 Overhead - Strategisch vastgoedbeleid

Implementatie vastgoedmanagement- en beheersysteem

De schaa sprong vraagt om een professioneel beheer van ons vastgoed. Dat is een randvoorwaarde om strategisch te kunnen sturen op de vastgoedportefeuille en verstandige keuzes te maken in vraagstukken rond beheer en onderhoud. Ook houden we daarmee zicht op leegstand en kunnen we daar zo nodig tijdig op acteren.

Uiterlijk in het eerste kwartaal van 2020 komen we met een strategisch vastgoed- en accommodatiebeleid. Een integraal duurzaamheidsplan maakt daar onderdeel van uit. Daarin beschrijven we een stappenplan om uiteindelijk in 2035 een energieneutrale vastgoedportefeuille te hebben.

Voor de aanschaf en implementatie van het management- en beheersysteem is een eenmalig bedrag nodig van € 160.000; € 55.000 in 2019 en € 105.000 in 2020. Daarnaast is met ingang van 2020 sprake van een structurele last van € 13.000.

Adequate en duurzame huisvesting voor de gemeentelijke organisatie

Op 19 maart 2018 heeft de Fusieraad ingestemd met een voorstel voor de huisvesting van de gemeente Altena. Er is toen besloten één unilocatie te realiseren. Hiervoor is het pand van de toenmalige Rabobank aan de Sportlaan in Almkerk aangekocht. Er is niet ingestemd met het voorstel direct te starten met de voorbereiding op de noodzakelijke uitbreiding van het pand. Dit werd overgelaten aan de gemeenteraad van de nieuwe gemeente Altena. Daarbij leefde de vraag of de gewenste uitbreiding wel noodzakelijk was, mede omdat een tweetal zaken niet voldoende duidelijk was. Dit ging met name over de omvang van de organisatie en over de huisvesting van de Rabobank in Almkerk.

Sinds de start van de organisatie is duidelijk dat de werkdruk hoog is, er is geen ruimte in de formatie. De krapte van de formatie wordt onderschreven door een recente benchmark op hoofdlijnen van Berenschot, zeker als we de streefformatie in ogenschouw nemen. Er zijn geen bewegingen vanuit de rijksoverheid waardoor het reëel is te verwachten dat de huidige formatie substantieel zal dalen of stijgen.

De huisvesting voor de Rabobank in Almkerk is per 1 januari 2019 definitief gerealiseerd. De Rabobank beschikt nog over veertien werkplekken in Almkerk. Overige faciliteiten worden met de gemeente gedeeld. Het aantal werkplekken

voor de Rabobank is niet zodanig dat dit een oplossing is voor de gemeente.

Sinds 2 januari 2019 is de gemeentelijke organisatie als volgt gehuisvest:

- Hoofdlocatie in gemeentehuis aan de Sportlaan in Almkerk
 - » Inclusief huisvesting Rabobank via huurcontract tot en met 2023
- Tijdelijke locatie in voormalig gemeentehuis te Wijk en Aalburg voor vijf teams en enkele facilitaire diensten/ruimten, zoals scanstraat, archief faciliteiten, opbergruimtes
 - » Huurcontract met Hervormde kerk tot en met 2023

In verband met het aflopen van de huurcontracten is er een (juridische) noodzaak de huisvesting van de gemeentelijke organisatie te bezien en daarop voldoende vroeg te anticiperen.

Bovendien is het werken vanuit twee locaties niet efficiënt, belemmert dit het werken aan één organisatiecultuur, werkt het kostenverhogend en is het maken van dienstreizen tussen twee locaties niet duurzaam. Ook is in de hoofdlocatie nauwelijks bergruimte aanwezig (voor stoelen van de gemeenteraad, afval dat niet in pandig opgeslagen kan worden). In het bestuursakkoord 2019-2022 is de ambitie opgenomen in te zetten op de definitieve gemeentelijke huisvesting. Het collegeprogramma bevat het voornemen om adequate en duurzame huisvesting te realiseren voor de bestuurlijke en ambtelijke organisatie.

In verband met de lange doorlooptijd van voorbereiding, planvorming en realisatie is een tijdige start gewenst. Wij stellen daarom voor in lijn van het voorstel uit 2018 een voorbereidingskrediet van € 300.000 beschikbaar te stellen.

6.2 Overhead - personeel en organisatie

Wij zijn kritisch op de omvang van onze ambtelijke organisatie. De ambities die in het Collegeprogramma zijn opgenomen, kunnen met de huidige formatie gerealiseerd worden. Hierop zijn twee uitzonderingen, die hieronder toegelicht worden. De overige voorstellen hebben betrekking op de tijdelijke inzet van extra fte als direct gevolg van de herindeling. Het gaat dan om tijdelijke versterking op het gebied van sociaal domein en bedrijfsvoering om de dienstverlening na de herindeling verder op orde te brengen.

Versterken ambtelijke organisatie

Het realiseren van de ambities ten aanzien van de circulaire landbouw en duurzaamheid en de bereikbaarheid van gemeente Altena vereist competenties die nog niet in voldoende mate in de organisatie aanwezig zijn. In dat kader wordt voorgesteld de formatie vanaf 2019 met een tweetal adviseurs uit te breiden, te weten een programmanager circulaire landbouw en een beleidsadviseur verkeer en vervoer. In totaal gaat het in 2019 om een bedrag van



€ 60.000. Vanaf 2020 gaat het structureel om € 175.620 per jaar.

- Programmamanager circulaire landbouw. De opgaven in het kader van duurzaamheid en de circulaire landbouw zijn fors. Het Bestuursakkoord en het Collegeprogramma vertonen op dit beleidsveld een hoog ambitieniveau. De veelheid aan lopende en nieuwe activiteiten, juist ook op strategisch niveau én in samenwerking met andere partijen, maakt dat een programmamanager nodig is. De focus in het takenpakket van die functionaris ligt primair op de circulaire landbouw, maar daarnaast ook op andere duurzaamheidsstaken. De programmamanager zal intensief samenwerken met de beleidsmedewerkers duurzaamheid en economie.
- Beleidsadviseur Verkeer en vervoer. Ook op het gebied van de bereikbaarheid van de gemeente Altena zijn onze ambities stevig. Ter illustratie worden hier de ontwikkelingen rondom de A27 en het onderliggende wegennet, het fileknelpunt bij de Kromme Nol en de rotonde N322 genoemd. In de organisatie is na de herindeling nog niet voldoende capaciteit aanwezig om deze ambities daadwerkelijk waar te maken. Wij stellen daarom voor een beleidsadviseur verkeer en vervoer in te zetten.

Tijdelijke versterking Sociaal domein

Voor de medewerkers in het sociaal domein lijken de veranderingen als gevolg van de fusie het grootst, mede vanwege de nieuwe manier van werken in enerzijds vakteams en anderzijds wijkteams en op wisselende locaties. Bovendien zijn wij bij de start van gemeente Altena ook in het sociaal domein geconfronteerd met achterstanden en zijn er aanloopproblemen met systemen geweest. Dit maakt dat de huidige formatie te klein is om het werk aan te

kunnen. Wij stellen voor in 2019 tijdelijk 1 fte extra in te zetten in elk van de vier uitvoerende teams die belast zijn met de uitvoering van het sociaal domein en daarnaast een budget beschikbaar te stellen voor procesoptimalisatie. Deze maatregelen moeten ertoe leiden dat eind 2019 de processen in het sociaal domein 'lean' zijn gemaakt en de werkvoorraad te behandelen is door de beschikbare formatie. De kosten voor de tijdelijke ambtelijke capaciteit bedragen € 140.000 in 2019. Voor de procesoptimalisatie is € 60.000 in 2019 en € 30.000 in 2020 nodig.

Ook gemeente Altena staat voor de opgave om de transformatie in het sociaal domein daadwerkelijk te realiseren. In 2020 vragen wij hiervoor voor de duur van 1 jaar 3 fte. Deze extra capaciteit is bedoeld om andere manieren van werken toe te passen, meer aandacht aan preventie te besteden, te leren en te evalueren en kennis over succesvolle methoden over te dragen aan de collega's in het sociaal domein. Dit vraagt in 2020 een extra budget van € 210.000. Daarnaast is een budget van € 100.000 nodig voor inzet van externe expertise.

Tijdelijke versterking ambtelijke organisatie

In 2020 worden de beheerplannen m.b.t. de openbare ruimte geharmoniseerd. Om recht te doen aan de kwaliteit die past bij een gemeente van 55.000 inwoners is extra capaciteit en expertise nodig om met een meer strategische blik naar dit vraagstuk te kijken. Hiervoor wordt voor de rest van 2019 en in 2020 tijdelijk een strategisch adviseur beheer kapitaalgoederen ingezet.

In de beginperiode van de nieuwe gemeente Altena komt veel op de collegeleden en organisatie af. Hiervoor is meer ondersteuning nodig dan in het functieboek is voorzien. Wij zetten in de rest van 2019 en in 2020 tijdelijk extra secretariële ondersteuning in.

De afgelopen maanden is gebleken dat de telefonische bereikbaarheid van gemeente Altena niet optimaal is. In de rest van 2019 en in 2020 breiden wij het KCC met een extra telefoniste uit.

De totale lasten van bovenstaande extra inzet bedragen € 69.000 in 2019 en € 285.000 in 2020.

Organisatieontwikkeling

De eerste maanden na de fusie is in de organisatie veel aandacht besteed aan het omvormen van de organisaties van de drie voormalige gemeenten in de nieuwe organisatie van de gemeente Altena. Hoewel het integratieproces nog niet geheel is afgerond gaat het vizier nu op doorontwikkeling van de organisatie. Hiervoor is vanaf 2020 een structureel werkbudget nodig van € 100.000.

Met het oog op dienstverlening zal de Generieke Serviceformule Altena (GSA) worden toegepast op de verschillende processen en producten van onze gemeente en wordt daarnaast stevig ingezet op gastheerschap. De kosten die hiermee gepaard gaan bedragen € 10.000 in 2019 en € 50.000 in de jaren 2020, 2021, 2022 en 2023.

In het kader van de organisatieontwikkeling is verder in 2020 € 75.000 en in 2021 € 85.000 nodig.

- De toepassing van de Generieke Serviceformule Altena op de verschillende processen en producten van onze gemeente kost € 20.000 in 2019.
- Binnen de bedrijfsvoering krijgt het op orde krijgen en optimaliseren van de werkprocessen prioriteit. Binnen verschillende teams zijn achterstanden vanuit de drie voormalige gemeenten geconstateerd. Hiervoor is in de jaren 2020 en 2021 een bedrag van € 30.000 respectievelijk € 60.000 nodig.
- De ontwikkelingen op het gebied van technologie en de inzet van data gaan snel. In 2020 en 2021 werken wij aan een pilot datagedreven werken. Dit vereist in beide jaren een budget van € 25.000.

Recapitulatie financiële effecten Programma 6 Financiën

| Omschrijving | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Structurele lasten | | | | | |
| Vastgoedmanagement- en beheersysteem | | € 13.000 | € 13.000 | € 13.000 | € 13.000 |
| Programmamanager circulaire landbouw | € 30.000 | € 88.000 | € 88.000 | € 88.000 | € 88.000 |
| Beleidsadviseur Verkeer en vervoer | € 30.000 | € 88.000 | € 88.000 | € 88.000 | € 88.000 |
| Organisatieontwikkeling | € 10.000 | € 150.000 | € 150.000 | € 150.000 | € 150.000 |
| Incidentele lasten | | | | | |
| Vastgoedmanagement- en beheersysteem | € 55.000 | € 105.000 | | | |
| Vorbereidingskrediet huisvesting gemeentelijke organisatie | € 300.000 | | | | |
| Tijdelijke ambtelijke capaciteit uitvoering sociaal domein | € 140.000 | | | | |
| Procesoptimalisatie sociaal domein | € 60.000 | € 30.000 | | | |
| Tijdelijke ambtelijke capaciteit transformatie sociaal domein | | € 210.000 | | | |
| Tijdelijke inzet externe expertise transformatie sociaal domein | | € 100.000 | | | |
| Tijdelijke capaciteit voor beheerplannen kapitaalgoederen, secretariaat en versterking KCC | € 69.000 | € 285.000 | | | |
| Toepassing GSA | | € 20.000 | | | |
| Procesoptimalisatie bedrijfsvoering | | € 30.000 | € 60.000 | | |
| Pilot datagedreven werken | | € 25.000 | € 25.000 | | |

In dit hoofdstuk volgt in paragraaf 3.1 een actualisatie van de reeds voorgenomen investeringen en grote projecten. In paragraaf 3.2 wordt ingezoomd op de majeure projecten die in het Collegeprogramma zijn opgenomen en worden de financiële effecten daarvan in beeld gebracht.

3.1 Actualisatie investeringen en grote projecten

Hieronder wordt een overzicht gegeven van (de actualisatie van) een aantal reeds voorgenomen investeringen / grote projecten. Voor een aantal van deze investeringen zullen wij met een raadsvoorstel nog apart bij uw raad terugkomen.

In de eerste tabel zijn investeringen weergegeven waarvan de kapitaallasten reeds in de begroting zijn opgenomen. De tweede tabel laat de benodigde extra investeringen zien.

Investeringen, met reeds in de begroting opgenomen kapitaallasten

| C. Overzicht investeringen en grote projecten | | | | | | | | | | |
|---|-----|------------------------------------|-----------------------|-----|---------------------|---------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
| Soort | Nr. | Omschrijving/ project/ actiepoint | Programma | I/S | Investerings bedrag | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
| C | 1 | Brandweerkazerne Dussen | 1. Inwoner en bestuur | S | 1.250.000 | 37.005 | 40.168 | 39.846 | 39.523 | 39.200 |
| C | 2 | Brandweerkazerne Hank | 1. Inwoner en bestuur | S | 1.200.000 | | 5.241 | 41.879 | 41.513 | 41.147 |
| C | 3 | Atletiekbaan Sleeuwijk | 3. Veelzijdig Altena | S | 2.000.000 | | 79.725 | 78.594 | 77.463 | 76.332 |
| C | 4 | Nieuwbouw Brede school Almkerk | 3. Veelzijdig Altena | S | 5.595.000 | | | 242.096 | 239.540 | 236.984 |
| C | 5 | Nieuwbouw De Regenboog Nieuwendijk | 3. Veelzijdig Altena | S | 3.571.000 | | | | 124.745 | 124.000 |
| C | 6 | Altena College – Durox-vleugel | 3. Veelzijdig Altena | S | 1.450.000 | | | 50.658 | 50.217 | 49.776 |
| C | 7 | Brug Jannezand / Hillegatsesluis | 5. Bereikbaar Altena | S | 430.000 | | | | | |
| Totaal C. Overzicht investeringen en grote projecten | | | | | 15.496.000 | 37.005 | 125.134 | 453.073 | 573.001 | 567.439 |

Benodigde extra investeringen, kapitaallasten in Kadernota 2020

| C. Actualisatie investeringen en grote projecten | | | | | | | | | | |
|--|-----|---------------------------------------|-----------------------|-----|---------------------|----------|----------|----------|---------------|---------------|
| Soort | Nr. | Omschrijving/ project/ actiepoint | Programma | I/S | Investerings bedrag | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
| C | 1 | Extra krediet Brandweerkazerne Dussen | 1. Inwoner en bestuur | S | 200.000 | | | | 12.933 | 12.787 |
| Totaal C. Actualisatie investeringen en grote projecten | | | | | 200.000 | 0 | 0 | 0 | 12.933 | 12.787 |

Toelichting

Nieuwbouw brandweerkazernes

De raad van de voormalige gemeente Werkendam heeft in 2017 een krediet beschikbaar gesteld voor een nieuw te bouwen brandweerkazerne in Dussen. In totaal is een bedrag van € 1.250.000 voor dit doel gereserveerd, dat door de gestegen bouwkosten niet langer voldoende is. Naar verwachting is hiervoor in 2020 een extra investering nodig van € 200.000. De jaarlijkse extra kapitaallast bedraagt € 12.900, met ingang van 2022.

In de Begroting 2019 van de gemeente Altena is een krediet van € 1.200.000 opgenomen voor de nieuwbouw van de brandweerkazerne in Hank.

Atletiekaccommodatie Sleeuwijk

De Altena Road Runners hebben een plan ontwikkeld voor de aanleg van een atletiekaccommodatie aan de Nieuwe Roef te Sleeuwijk, in de directe nabijheid van het Altena College. Die school wil voor de gymlessen ook gebruik maken van deze faciliteit. Het financiële uitgangspunt is dat het plan wordt gerealiseerd zonder de Paardensportvereniging De Nieuwe Roef naar een nieuwe locatie te verplaatsen.

In het vierde kwartaal van 2019 leggen wij een voorstel voor aan uw raad. Als besloten wordt tot uitvoering van deze plannen dan vergt dit een investering van € 2,0 miljoen in 2020. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten zijn reeds opgenomen in de begroting.

Brede School Almkerk

In het Investeringsplan van de Begroting 2018 van de voormalige gemeente Woudrichem is ten behoeve van de Brede School Almkerk een bedrag opgenomen van € 5.500.000, gebaseerd op een haalbaarheidsstudie uit 2016. In februari 2018 is door de raad van de voormalige gemeente Woudrichem na een scenariostudie het principebesluit genomen de Brede School Almkerk te realiseren volgens een scenario dat meerkosten ter grootte van € 991.000 kent. Momenteel vinden er gesprekken plaats met betrokken partijen. Na de zomer leggen wij uw raad met betrekking tot de Brede School Almkerk een nader voorstel voor.

Nieuwbouw PCB De Regenboog Nieuwendijk

Vanuit het investeringsplan van de voormalige gemeente Werkendam is een krediet van € 3.571.000 beschikbaar voor de nieuwbouw van basisschool De Regenboog in Nieuwendijk. In 2018 zijn de voorbereidingen voor de nieuwbouw gestart.

3.2 Majeure projecten

In onderstaande tabel zijn de ambities uit het Collegeprogramma weergegeven, die tot majeure projecten leiden. Voor deze investeringen geldt dat de kapitaallasten meegenomen worden in het financieel perspectief van deze Kadernota 2020. Tevens geldt dat de investeringen met een afzonderlijk raadsvoorstel nog aan de raad zullen worden voorgelegd, waarin nut en noodzaak nader zullen worden uitgewerkt. De bedragen in onderstaande tabel zijn gebaseerd op de nu bekende informatie en inzichten en op het prijspeil 2019.

| D. Majeure projecten | | | | | | | | | | |
|------------------------------------|-----|--|-----------------------|-----|---------------------|----------|----------|---------------|----------------|----------------|
| Soort | Nr. | Omschrijving/ project/ actiepunt | Programma | I/S | Investerings bedrag | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
| D | 1 | Insteekhaven Werkendam | 3. Veelzijdig Altena | S | 3.900.000 | 0 | 0 | 32.623 | 60.654 | 59.319 |
| D | 2 | Verbouwing 'd Alburcht (hal / turnhal) | 3. Veelzijdig Altena | S | 2.000.000 | 0 | 0 | 0 | 154.000 | 151.800 |
| D | 3 | Integraal Huisvestingsplan Aalburg | 3. Veelzijdig Altena | S | 2.266.250 | 0 | 0 | 11.568 | 11.402 | 87.504 |
| D | 4 | Parkeervoorziening bussen Prinsentuincollege | 5. Bereikbaar Altena | S | 850.000 | 0 | 0 | 0 | 0 | 51.000 |
| D | 6 | Ontsluitingsweg Werkendam incl. toegangsweg Energiefabriek | 5. Bereikbaar Altena | S | 2.000.000 | 0 | 0 | 0 | 120.000 | 118.400 |
| D | 7 | Brandweerkazerne Almkerk | 1. Inwoner en bestuur | S | 1.200.000 | 0 | 0 | 44.000 | 43.600 | 43.200 |
| D | 8 | Rotonde Hoge Maasdijk / N322 | 5. Bereikbaar Altena | S | 600.000 | 0 | 0 | 0 | 36.000 | 35.520 |
| D | 9 | 3e haven Werkendam | 3. Veelzijdig Altena | S | PM | PM | PM | PM | PM | PM |
| D | 10 | A27 en onderliggend wegennet | 5. Bereikbaar Altena | S | PM | PM | PM | PM | PM | PM |
| D | 7 | Dekking in lopende begroting (vrijvallende huur) | 1. Inwoner en bestuur | S | | 0 | 0 | -43.636 | -43.636 | -43.636 |
| D | 8 | Dekking reserve Verkeersveiligheid | 5. Bereikbaar Altena | S | | 0 | 0 | 0 | -36.000 | -35.520 |
| Totaal D. Majeure projecten | | | | | 12.816.250 | 0 | 0 | 44.555 | 346.020 | 467.587 |

Herstructurering Biesboschhaven Zuid / Insteekhaven Werkendam

Gebrek aan kaderuimte belemmert de groei van onze maritieme sector. Voor de langere termijn is een nieuwe grote havenontwikkeling nodig. In het Collegeprogramma hebben we een aantal acties genoemd die deze stip aan de horizon dichterbij moeten brengen, zoals een lobby om aan te haken bij het Deltaprogramma en diverse andere activiteiten. Het is niet realistisch om te veronderstellen dat de schop voor dit majeure project deze collegeperiode al de grond ingaat.





Daarom zetten we tevens in op een oplossing voor de kortere termijn. Via kavelruil willen we komen tot een insteekhaven door herstructurering van de Biesboschhaven Zuid. Met de provincie zijn we van mening dat dit een belangrijke stap is naar een grote havenontwikkeling.

Het overleg met de grondeigenaren over kavelruil is in volle gang. De verwachting is dat we in 2019 een intentieovereenkomst kunnen sluiten die nog in dit jaar kan worden uitgebouwd naar een samenwerkingsovereenkomst. Met de bestemmingsplanprocedure is al een begin gemaakt. Die procedure ronden we uiterlijk in het eerste kwartaal van 2020 af. Het bestemmingsplan zal direct langs de kade alleen ruimte bieden aan maritieme bedrijven. De aanbesteding van dit project is gepland in 2020.

De provincie heeft een subsidie beschikbaar gesteld van € 2,5 miljoen. Totaal gaat het om een investering van € 6,4 miljoen in 2021. Met inzet van de subsidie bedraagt de totale investering € 3,9 miljoen met een bijbehorende kapitaallast van € 33.000 in 2021 (in verband met grondaankoop) en na ingebruikname van de haven van € 61.000 vanaf 2022.

Uitbreiding sportfaciliteiten MFC d'Alburcht

Het bestuur van MFC d'Alburcht heeft aangegeven dat uitbreiding van de sporthal gewenst is. Tijdens piekmomenten is te weinig ruimte beschikbaar. Het stichtingsbestuur heeft een visie laten ontwikkelen, waarin het complex wordt uitgebreid met een turnzaal en extra kleedkamers.

In samenspraak met het stichtingsbestuur ontwikkelen we een plan dat bij de betrokken organisaties, gebruikers en andere belanghebbenden op draagvlak kan rekenen. De noodzakelijke investering is geraamd op € 2 miljoen in 2021. Daaruit vloeit een jaarlijkse kapitaallast voort van € 154.000, met ingang van 2022. Voor de duidelijkheid mag niet onvermeld blijven dat het hierbij gaat om

een eerste raming, op basis van een schetsontwerp.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs voor Altena

De drie Integrale Huisvestingsplannen Onderwijs worden momenteel geharmoniseerd. Daarbij worden de verschillen geanalyseerd en de financiële effecten in beeld gebracht. Daarbij gaat speciale aandacht uit naar de investeringsplanning van de voormalige gemeente Aalburg die nog niet in de meerjarenbegroting is verwerkt. Het nieuwe Integrale Huisvestingsplan wordt in het vierde kwartaal van 2019 ter vaststelling voorgelegd aan uw raad.

Naar verwachting is hiervoor in 2020 een extra investering nodig van € 2.266.000. De jaarlijkse kapitaallast daarvan bedraagt € 12.000, met ingang van 2021.

Ontsluitingsweg Werkendam inclusief toegangsweg Energiefabriek Waterschap Rivierenland

De Dijkgraaf den Dekkerweg in Werkendam kan het toenemende verkeer volgens de verkeersmodellen in 2025 niet meer verwerken. Het knooppunt bij Werkendam moet worden gereconstrueerd en versterkt. Daarbij wordt ook de toekomstige weg naar de energiefabriek betrokken. De totale investering hiervoor bedraagt naar verwachting € 2.000.000. De kapitaallasten bedragen van af 2022 € 120.000 per jaar.

Brandweerkazerne Almkerk

De brandweerkazerne in Almkerk wordt gehuurd van een particulier voor een bedrag van € 43.500 per jaar. Het pand voldoet niet aan de eisen op het gebied van veilig en schoon werken. De voormalige gemeente Woudrichem heeft al grond aangekocht voor een nieuwe kazerne en heeft ook het bestemmingsplan aangepast. In de begroting zijn voor de nieuwbouw echter geen middelen gereserveerd. Naar verwachting is hiermee een investering gemoeid van € 1.200.000. Daaruit vloeit met ingang van 2021 een kapitaallast voort van € 44.000. Per saldo blijven de jaarlasten hiermee dus in lijn met de huidige situatie.

Rotonde N322 / Hoge Maasdijk

De kruising N322/Hoge Maasdijk bij Andel is onveilig, vooral voor fietsers. De N322 wordt druk bereden door vrachtverkeer en dagelijks steken veel scholieren het kruispunt over. Al enige tijd bestaan plannen om hier een rotonde aan te leggen. Gelijktijdig wordt een busparkeerplaats gerealiseerd. Het project wordt door de provincie inmiddels uitvoeringsgereed gemaakt. Voor de rotonde bedraagt de investering € 1,2 miljoen, dit wordt gedeeltelijk gefinancierd door de provincie. Het aandeel voor gemeente Altena is € 600.000. Hieruit vloeit een last voort van € 36.000 vanaf 2022. Voor de busparkeerplaats gaat het om een investering van € 850.000. Daaruit vloeit met ingang van 2023 een structurele last voort van € 51.000.

4. Financieel perspectief 2019-2023

In de voorgaande hoofdstukken zijn de financiële mutaties in de Eerste Bestuursrapportage 2019 weergegeven en zijn de financiële effecten van de ambities uit het Collegeprogramma vertaald. Alle mutaties samen leiden voor de jaren 2019-2023 tot het volgende financiële beeld.

| Omschrijving | I/S | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|---|-----|-----------|-----------|-----------|------------|------------|
| Begrotingssaldo 2019-2022 | | 0 | 0 | -695.381 | -1.890.387 | -1.890.387 |
| | | neutraal | neutraal | voordeel | voordeel | voordeel |
| <u>Financiële mutaties Eerste Bestuursrapportage 2019, Collegeprogramma en actualisatie/majeure projecten</u> | | | | | | |
| Totaal A. Eerste Bestuursrapportage 2019 | | 526.963 | 25.119 | 31.541 | 33.126 | 33.126 |
| Totaal B. Wensen en ambities die voortvloeien uit het Collegeprogramma | | 811.750 | 2.302.750 | 1.426.650 | 1.171.550 | 1.131.450 |
| Totaal C. Actualisatie van investeringen en grote projecten | | 0 | 0 | 0 | 12.933 | 12.787 |
| Totaal D. Majeure projecten | | 0 | 0 | 44.555 | 346.020 | 467.587 |
| Totaal | | 1.338.713 | 2.327.869 | 1.502.746 | 1.563.629 | 1.644.950 |
| Totaal begrotingssaldo | | 1.338.713 | 2.327.869 | 807.365 | -326.758 | -245.437 |
| | | nadeel | nadeel | nadeel | voordeel | voordeel |

De tabel laat zien dat mutaties uit de Eerste Bestuursrapportage 2019, de financiële vertaling van het Collegeprogramma en de aanpassingen in de investeringen per saldo tot een negatief begrotingssaldo in de jaren 2019, 2020 en 2021 leiden. In de jaren 2022 en 2023 is sprake van een positief begrotingssaldo.

Om het negatieve begrotingssaldo in de jaren 2019, 2020 en 2021 het hoofd te bieden is gezocht naar dekking. In onderstaande tabel zijn dekkingsvoorstellen opgenomen, die er per saldo toe leiden dat uiteindelijk meerjarig sprake is van een (meer dan) sluitend financieel beeld.

| Omschrijving | I/S | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|--|-----|------------|------------|----------|----------|----------|
| <u>Dekkingsbronnen</u> | | | | | | |
| Dekking reserve sociaal domein incidenteel | I | -147.499 | -165.000 | -90.000 | 0 | 0 |
| Dekking reserve sociaal domein structureel | S | -26.600 | -26.600 | -26.600 | -26.600 | -26.600 |
| Dekking uit frictiebudget | I | -272.000 | -302.000 | 0 | 0 | 0 |
| Dekking uit egalisatievoorziening riolering | I | -30.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Dekking in bestaande budgetten | S | -350.000 | -350.000 | -350.000 | -350.000 | -350.000 |
| Maatregelen Rijk tekorten Jeugd | S | 0 | -200.000 | -200.000 | -200.000 | -150.000 |
| Incidentele vrijval niet gebruikte reserves | I | 0 | -100.000 | 0 | 0 | 0 |
| Inzet reserve economische crisis (vrijval saldo reserve) | I | -200.000 | -200.000 | 0 | 0 | 0 |
| Inzet reserve organisatie ontwikkeling (vrijval saldo reserve) | I | -87.210 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Dekken uit jaarrekeningresultaten 2018 oude gemeenten | I | -300.000 | -1.100.000 | -200.000 | 0 | 0 |
| Totaal dekkingsbronnen | | -1.413.309 | -2.443.600 | -866.600 | -576.600 | -526.600 |
| Totaal begrotingssaldo | | -74.596 | -115.731 | -59.235 | -903.358 | -772.037 |
| | | voordeel | voordeel | voordeel | voordeel | voordeel |



Toelichting dekkingsvoorstellen

- Tegenover de mutaties in de Eerste Bestuursrapportage 2019 op het gebied van Jeugd staan een incidentele en structurele onttrekking uit de reserve Sociaal Domein. Uit deze reserve kunnen ook de kosten die samenhangen met de digitalisering van het sociaal domein gedekt worden.
- Ten aanzien van de extra kosten die voortvloeien uit werkzaamheden die direct samenhangen met de herindeling wordt voorgesteld de dekking ten laste van het frictiekostenbudget brengen. Het gaat hier om de kosten die samenhangen met de aanschaf van nieuwe werkkleding (Eerste Bestuursrapportage 2019), het overbrengen van archief naar het Streekarchief, de harmonisatie van beheerplannen en het opstellen van strategisch vastgoed- en accommodatiebeleid.
- De kosten die samenhangen met het inlopen van de achterstand bij de revisiegegevens riolering (Eerste Bestuursrapportage 2019) kunnen gedekt worden uit de egalisatievoorziening riolering.
- Dekking in bestaande budgetten. Er wordt van uit gegaan dat na de samenvoegingen van de budgetten van de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem over de gehele begroting bezien budgettaire ruimte zal zijn ontstaan.
- Maatregelen Rijk op het gebied van Jeugd. Uit recente berichtgeving komt naar voren dat de gemeente vanuit het Rijk extra middelen kan verwachten voor Jeugd. Omdat niet duidelijk is op welke manier de extra middelen over de gemeenten verdeeld worden is niet na te gaan wat de omvang hiervan voor de gemeente Altena is. Daarom is behoedzaam gerekend met een bedrag van € 200.000 vanaf 2020 en € 150.000 vanaf 2023.
- Incidentele vrijval niet gebruikte reserves. Een doorlichting op hoofdlijnen van de samengevoegde reserves van de drie voormalige gemeenten geeft aan dat in 2020 voor een bedrag van € 100.000 kan vrijvallen.
- Inzet reserve Financieel-economische crisis (vrijval saldo reserve). Het resterende saldo van de reserve Financieel-economische crisis kan vrijvallen, waardoor in 2019 en 2020 een bedrag van € 200.000 ingezet kan worden.

- Inzet reserve organisatieontwikkeling (vrijval saldo reserve). Het resterende saldo van de reserve Organizeontwikkeling kan vrijvallen, waardoor in 2019 een bedrag van € 87.210 ingezet kan worden.
- Dekking uit jaarrekeningresultaat 2018 voormalige gemeenten. De Jaarrekening 2018 van de drie voormalige gemeenten laat naar verwachting een positief resultaat zien van € 1,6 miljoen. Voorgesteld wordt dit resultaat in de jaren 2019, 2020 en 2021 ter dekking van het negatieve begrotingsaldo in te zetten.



5 Toekomstige financiële ontwikkelingen

Herziening financiële verhouding

In juni 2018 heeft de minister van Binnenlandse Zaken aan de Tweede Kamer gemeld te werken aan een herziening van het totale gemeentefonds per 2021. Met deze herziening van het gemeentefonds wordt onder meer beoogd om de vastgestelde knelpunten in de verdeling van de middelen voor het sociaal domein op te lossen. Met deze herijking wordt gestreefd naar een globale verdeling, die aansluit bij de verschillen in kosten van gemeenten en bij de verschillen in inkomsten die gemeenten zelf genereren.

Onderzocht wordt in hoeverre de verdeling rekening moet houden met kostenverschillen tussen gemeenten. Zo wordt bijvoorbeeld gekeken of de huidige centrumfunctie voor de verdeling van de middelen uit de algemene uitkering voldoet. In het herijkingsonderzoek wordt daarbij de vraag meegenomen of een groot aantal kernen in de gemeente leidt tot hogere kosten. Er vindt ook een onderzoek plaats naar alternatieve manieren om rekening te houden met verschillen in eigen inkomsten. Nu wordt daarvoor uitgegaan van een uniforme standaard, maar wellicht is een meer gedifferentieerde aanpak mogelijk.

De afgelopen maanden hebben diverse voorbereidende onderzoeken plaatsgevonden en eind maart zijn de daadwerkelijke verdeelonderzoeken van start gegaan. Het is de bedoeling om de nieuwe verdeelmodellen in 2021 in te voeren. Dat betekent dat de uitkomsten van het verdeelonderzoek in de Meicirculaire van 2020 worden gepubliceerd. Zoals altijd zal een herijking van de verdeelmaatstaven tot herverdeeleffecten leiden. Wat het effect zal zijn voor algemene uitkering van de gemeente Altena is niet in te schatten.

Ontwikkelingen Cao

De Cao Gemeenten is op 1 januari 2019 afgelopen. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de vakbonden onderhandelen over een nieuwe cao. Het laatste bod van de VNG is een salarisverhoging van 4,9%. Belangrijk punt voor de VNG is verder de harmonisatie van het bovenwettelijk verlof, zodat een eind komt aan lokale verschillen. De vakbonden willen echter een salarisverhoging van 6,5% en een minder-werkenregeling voor 60-plussers. De vakbonden komen dan uit op een salarisverhoging van 7,25% over twee jaar. Dat is een fors hogere



Bijdrage GR GGD

Met de GGD loopt een discussie over gehanteerde aantallen bij de berekening van de bijdrage van de gemeente Altena aan de gemeenschappelijke regeling. De uitkomst van deze discussie kan van belang zijn voor de hoogte van de bijdrage van de gemeente Altena aan de GGD in 2019 en verdere jaren. Indien hierover voor de Begroting 2020 nog geen duidelijkheid is zullen wij dit in de Begroting 2020 als risico in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing meenemen.

Ontwikkelingen BBV

Recent is door de Commissie BBV een aantal nieuwe nota's uitgebracht, onder andere de nota Incidentele baten en lasten. Met de aanbevelingen en stellige uitspraken in deze nota's is bij de opstelling van de Begroting 2019 rekening gehouden. Ook voor de Begroting 2020 zal de meest recente informatie gebruikt worden.

De commissie BBV werkt momenteel aan een actualisering van notities op het terrein van het grondbeleid waarbij de bestaande uitingen zoals de notities grondexploitaties, faciliterend grondbeleid, en tussentijds winstnemen (POC-methode) worden samengevoegd en geactualiseerd naar aanleiding van vragen uit de praktijk.

Provinciaal toezicht

Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020

Elke provincie houdt financieel toezicht op de gemeenten binnen het grensgebied. Een aantal veranderingen, zoals decentralisaties in het Sociaal Domein, wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording, hebben ertoe geleid dat het bestaande toezichtkader uit 2014 is herzien. Met ingang van de Begroting 2020 hanteren de provincies een nieuw gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020 gemeenten).

Het nieuwe GTK is door een vollediger uitwerking van de kaders uitgebreider vormgegeven. Een aantal kaders is scherper geformuleerd, waardoor er minder interpretatieruimte is en er sprake is van meer uniformiteit bij het toezicht. Sinds 2014 zijn er aanpassingen geweest in de wet- en regelgeving. Zo is bijvoorbeeld het BBV gewijzigd en zijn er door de Commissie BBV nieuwe notities uitgebracht, onder andere over kapitaalgoederen en structurele en incidentele baten en lasten. De gevolgen hiervan zijn in het nieuwe GTK verwerkt. Een belangrijke wijziging ten opzichte van het GTK uit 2014 is dat de toezichthouders gaan werken met een uniforme toetspuntenlijst. Op basis van een aantal uniforme toetspunten kan de toezichthouder snel vaststellen of een gemeente voor het komende jaar onder repressief (regulier) toezicht kan worden geplaatst en/of eventueel nader onderzoek nodig is. Met deze werkwijze is een eerste aanzet gedaan om het toezicht transparanter te maken en meer risicogericht en proportioneel.

Begrotingscirculaire provincie Noord-Brabant

Elk jaar stuurt de provincie Noord-Brabant een brief met informatie die van belang is voor het opstellen van de begroting, de zogenoemde begrotingscirculaire. De vaste onderwerpen van deze circulaire staan nu in het nieuwe GTK en komen daarom niet meer terug in de begrotingscirculaire. De circulaire bevat nog wel de relevante ontwikkelingen van het BBV en de overige actualiteiten die van belang zijn voor het opstellen van de begroting. Gezien de nu geringere omvang van de circulaire wordt deze door de provincie niet meer apart voor de raad en het college opgesteld. De circulaire is nu gericht aan de raad en wordt in kopie aan het college gestuurd.

Voor de Begroting 2020 kijkt de provincie nadrukkelijk naar de incidentele baten en lasten en de toelichting daarop alsmede naar de ramingen van de baten en lasten van het sociaal domein.

Om in aanmerking te komen voor regulier repressief toezicht moet aan de volgende voorwaarden voldaan worden.

- De begroting is structureel en reëel in evenwicht. De structurele baten dekken ieder jaar de structurele lasten en de ramingen zijn realistisch. Als de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht.
- De jaarrekening en begroting zijn op tijd ingezonden. De jaarrekening vóór 15 juli van het jaar volgend op het verslagjaar en de begroting vóór 15 november van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Overhead

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Activiteiten die onder de overhead vallen, zijn grofweg in te delen in ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën) en ondersteunende personen op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat). Conform de regeling van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten de kosten van de overhead in een apart overzicht in de begroting opgenomen worden. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen van het primaire proces. Deze kosten moeten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken en activiteiten.

De drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem hanteerden voor de toerekening van de kosten van overhead verschillende methoden. Voor de opstelling van de Kadernota 2020 en uiteindelijk de Begroting 2020 is de toerekening op basis van een geharmoniseerde methode berekend. Het toepassen van deze nieuwe methode heeft geen noemenswaardige financiële consequenties, de hoogte van de overhead is ten opzichte van het totaal van de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem niet substantieel veranderd. Zie ook de toelichting bij de Eerste Bestuursrapportage 2019 in hoofdstuk 1.

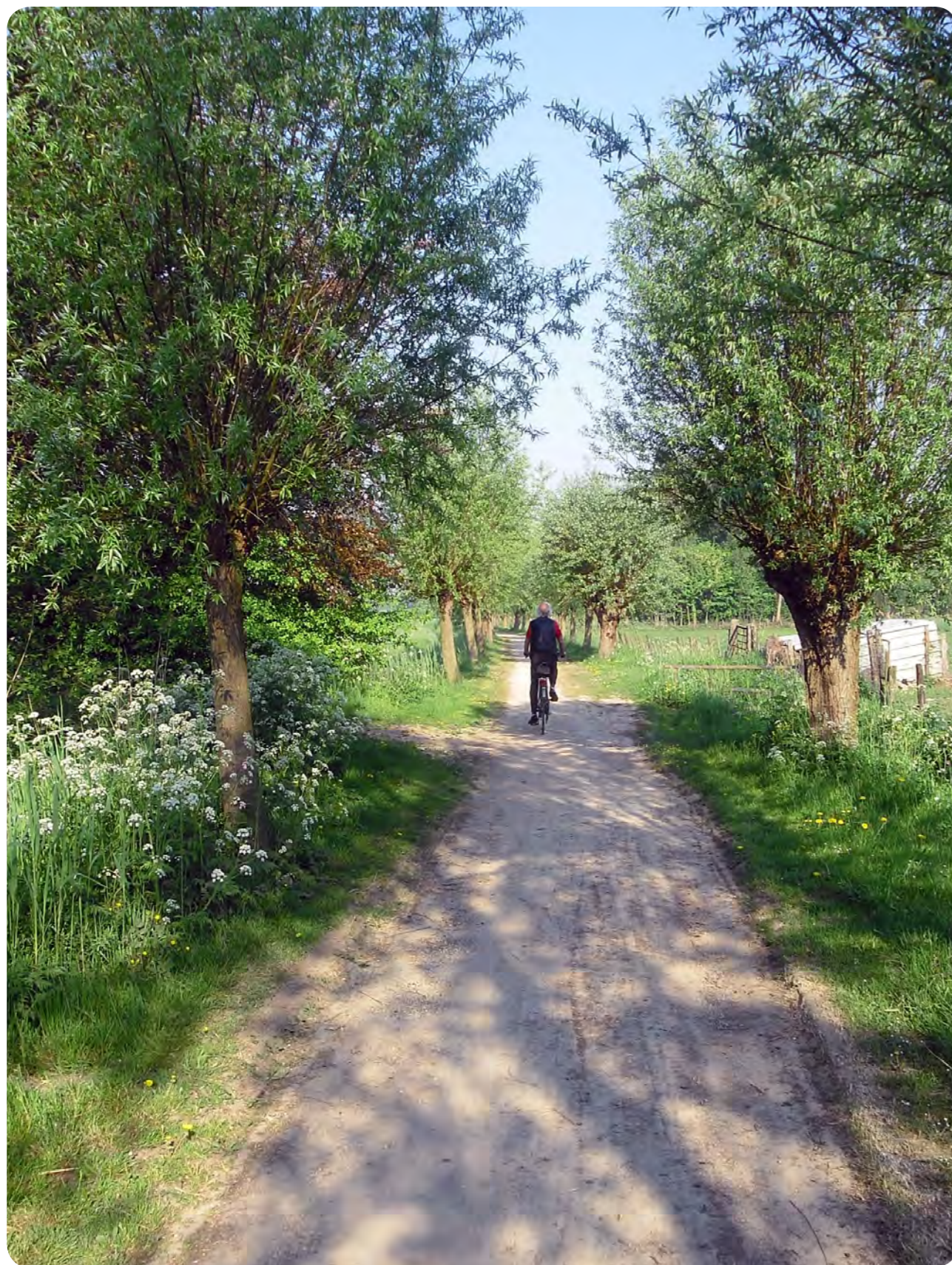
Heffingen, tarieven en kostendekkendheid

Voor de Begroting 2020 gelden de percentages uit de Begroting 2019 als uitgangspunt. In het najaar van 2019 zal meer inzicht ontstaan in de tarieven en kostendekkendheid. Uitzondering hierop vormt de afvalstoffenheffing. De raad ontvangt na de zomer een voorstel voor systeem en hoogte van de afvalstoffenheffing.

Harmonisatie beheerplannen openbare ruimte

In het Bestuursakkoord is opgenomen dat de komende tijd de beheerplannen van de drie voormalige gemeenten worden geharmoniseerd tot een beheerplan voor de gemeente Altena.

Daarna kan besluitvorming plaatsvinden over het gewenste onderhoudsniveau voor de openbare ruimte en de daarbij behorende kosten. Gelet op de staat van bepaalde kapitaalgoederen is het op basis van de nu beschikbare informatie de verwachting dat dit waarschijnlijk gaat leiden tot een kostenstijging.



6 Samenvatting en beslispunten

Samenvatting

| Omschrijving | I/S | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|---|-----|------------|------------|-----------|------------|------------|
| Begrotingssaldo 2019-2022 | | 0 | 0 | -695.381 | -1.890.387 | -1.890.387 |
| | | neutraal | neutraal | voordeel | voordeel | voordeel |
| <u>Financiële mutaties Eerste Bestuursrapportage 2019, Collegeprogramma en actualisatie/majeure projecten</u> | | | | | | |
| Totaal A. Eerste Bestuursrapportage 2019 | | 526.963 | 25.119 | 31.541 | 33.126 | 33.126 |
| Totaal B. Wensen en ambities die voortvloeien uit het Collegeprogramma | | 811.750 | 2.302.750 | 1.426.650 | 1.171.550 | 1.131.450 |
| Totaal C. Actualisatie van investeringen en grote projecten | | 0 | 0 | 0 | 12.933 | 12.787 |
| Totaal D. Majeure projecten | | 0 | 0 | 44.555 | 346.020 | 467.587 |
| Totaal | | 1.338.713 | 2.327.869 | 1.502.746 | 1.563.629 | 1.644.950 |
| Totaal begrotingssaldo | | 1.338.713 | 2.327.869 | 807.365 | -326.758 | -245.437 |
| | | nadeel | nadeel | nadeel | voordeel | voordeel |
| <u>Dekkingsbronnen</u> | | | | | | |
| Dekking reserve sociaal domein incidenteel | I | -147.499 | -165.000 | -90.000 | 0 | 0 |
| Dekking reserve sociaal domein structureel | S | -26.600 | -26.600 | -26.600 | -26.600 | -26.600 |
| Dekking uit frictiebudget | I | -272.000 | -302.000 | 0 | 0 | 0 |
| Dekking uit egalisatievoorziening riolering | I | -30.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Dekking in bestaande budgetten | S | -350.000 | -350.000 | -350.000 | -350.000 | -350.000 |
| Maatregelen Rijk tekorten Jeugd | S | 0 | -200.000 | -200.000 | -200.000 | -150.000 |
| Incidentele vrijval niet gebruikte reserves | I | 0 | -100.000 | 0 | 0 | 0 |
| Inzet reserve economische crisis (vrijval saldo reserve) | I | -200.000 | -200.000 | 0 | 0 | 0 |
| Inzet reserve organisatie ontwikkeling (vrijval saldo reserve) | I | -87.210 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Dekken uit jaarrekeningresultaten 2018 oude gemeenten | I | -300.000 | -1.100.000 | -200.000 | 0 | 0 |
| Totaal dekkingsbronnen | | -1.413.309 | -2.443.600 | -866.600 | -576.600 | -526.600 |
| Totaal begrotingssaldo | | -74.596 | -115.731 | -59.235 | -903.358 | -772.037 |
| | | voordeel | voordeel | voordeel | voordeel | voordeel |

- In de Begroting 2019 zoals vastgesteld door de raad op 2 april 2019 is een (meer dan) sluitend meerjarenbeeld gepresenteerd.
- In de cijfers is nog geen rekening gehouden met de Meicirculaire 2019. Zodra deze verschenen en geanalyseerd is zullen wij de raad hierover informeren.
- De meerjarige doorwerking van de mutaties uit de Eerste Bestuursrapportage 2019, de vertaling van de ambities uit het Collegeprogramma, de overige onderwerpen en de geraamde kapitaallasten uit de voorgestelde investeringen

leiden tot een negatief begrotingsaldo in 2019, 2020 en 2021.

- Met de voorgestelde oplossingsvoorstellen laat de Begroting 2020 en de Meerjarenraming 2021-2023 een meerjarig (meer dan) sluitend beeld zien.

Beslispunten

De Kadernota 2020 heeft een bijzonder karakter. De Eerste Bestuursrapportage 2019 is hierin opgenomen en de ambities uit het Collegeprogramma zijn financieel vertaald. Deze vertaling heeft ook mutaties in het jaar 2019 tot gevolg, die apart vastgesteld moeten worden. Dit leidt tot de volgende beslispunten.

Beslispunten

De raad wordt voorgesteld

- ↳ In te stemmen met de mutaties in de Eerste Bestuursrapportage 2019 en de lasten te dekken conform bijlage A.
- ↳ De meerjarige doorwerking van de mutaties in de Eerste Bestuursrapportage 2019 in de jaren 2020-2023 te betrekken bij het financieel perspectief van de Kadernota 2020.
- ↳ In te stemmen met de mutaties uit hoofde van het Collegeprogramma, de overige onderwerpen alsmede de investeringen en majeure projecten voor het begrotingsjaar 2019 en de lasten te dekken conform bijlage B.
- ↳ De meerjarige doorwerking van de in beslispunt 3 genoemde mutaties naar de jaren 2020-2023 te betrekken bij het financieel perspectief van de Kadernota 2020.
- ↳ In te stemmen met de Kadernota 2020 als richtinggevend document voor de opstelling van de Begroting 2020 en de Meerjarenraming 2021-2023.

Bijlage A. Mutaties Eerste Bestuursrapportage 2019 en dekkingsvoorstellen

In onderstaande tabel zijn in hoofdstuk 1 voorgestelde wijzigingen van de Eerste Bestuursrapportage 2019 opgenomen. Deze wijzigingen leiden in 2019 en volgende jaren tot een negatieve bijstelling van het begrotingsaldo. Om dit effect het hoofd te bieden is voor een deel van de wijzigingen dekking gevonden. Deze dekkingsvoorstellen zijn onderaan weergegeven. In het totaalbeeld van de Kadernota 2019 wordt het resterende tekort gedekt.

| A. Eerste Bestuursrapportage 2019 | | | | | | | | | |
|---|-----|---|------------------------|-----|-----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
| Soort | Nr. | Omschrijving/ project/ actiepunt | Programma | I/S | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
| A | a. | Dienstverleningsovereenkomst jeugdhulp met Breda | 2. Altena samenredzaam | I | 147.499 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | a. | Dienstverleningsovereenkomst jeugdhulp met Breda | 2. Altena samenredzaam | S | 26.600 | 26.600 | 26.600 | 26.600 | 26.600 |
| A | b. | Werkkleding buitendienst en milieustraat alsmede droogkasten | 6b. Overhead | I | 92.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | c. | Inlopen achterstand revisiegegevens riolering | 4. Duurzaam Altena | I | 30.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | d. | Schade dak Veldzicht | 3. Veelzijdig Altena | I | 33.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | e. | Informatieplicht energiebesparing OMWB | 1. Inwoner en bestuur | I | 10.540 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | f. | Administratieve wijziging financieel technische harmonisatie overhead | Diverse programma's | S | -20.093 | -5.100 | 1.322 | 2.907 | 2.907 |
| A | g. | Gesloten betaalsys/ld.vaststelling/Paspoortontwaarder | 1. Inwoner en bestuur | I | 20.798 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | g. | Gesloten betaalsys/ld.vaststelling/Paspoortontwaarder | 1. Inwoner en bestuur | S | 3.619 | 3.619 | 3.619 | 3.619 | 3.619 |
| A | h. | Vloestofdichtevloer milieustraat | 4. Duurzaam Altena | I | 50.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | i. | Extra werkzaamheden rondom A27 | 5. Bereikbaar Altena | I | 25.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | j. | Uitzetten meetpunten kavels/inmeten beheerdata | 6b. Overhead | I | 12.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | k. | Inventarisatie binnen en buitenkunst | 3. Veelzijdig Altena | I | 10.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | l. | Aanschaf AED | 2. Altena samenredzaam | I | 10.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | m. | De Veense Put | 5. Bereikbaar Altena | I | 50.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | n. | Opstellen gemeentebreed IHP | 3. Veelzijdig Altena | I | 26.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Totaal mutaties Eerste Bestuursrapportage 2019 | | | | | 526.963 | 25.119 | 31.541 | 33.126 | 33.126 |
| A | a. | Dekking reserve sociaal domein incidenteel | 2. Altena samenredzaam | I | -147.499 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | a. | Dekking reserve sociaal domein structureel | 2. Altena samenredzaam | S | -26.600 | -26.600 | -26.600 | -26.600 | -26.600 |
| A | b. | Dekking uit frictiebudget | 6b. Overhead | I | -92.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| A | c. | Dekking uit egalisatievoorziening riolering | 4. Duurzaam Altena | I | -30.000 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| | | | | | -296.099 | -26.600 | -26.600 | -26.600 | -26.600 |
| Totaal A. Eerste Bestuursrapportage 2019 | | | | | 230.864 | -1.481 | 4.941 | 6.526 | 6.526 |

- Tegenover de mutaties op het gebied van Jeugd staan een incidentele en structurele onttrekking uit de reserve Sociaal Domein.
- De extra kosten van de aanschaf van nieuwe werkkleding alsmede de droogkast vloeien direct voort uit de herindeling. Voorgesteld wordt deze kosten daarom ten laste te brengen van het frictiekostenbudget.
- De kosten die samenhangen met het inlopen van de achterstand bij de revisiegegevens riolering kunnen gedekt worden uit de egalisatievoorziening riolering.
- Overige dekking wordt gevormd door het positieve resultaat van de Jaarrekening 2018 van de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem.

Bijlage B. Mutaties Collegeprogramma en dekkingsvoorstellen 2019

| B. Wensen en ambities die voortvloeien uit het Collegeprogramma begrotingsjaar 2019 | | | | |
|---|--------|------------------------|-----|-----------------|
| Omschrijving/ project/ actiepunten | Nummer | Programma | I/S | 2019 |
| Kernbudget en kerngericht werken (1 euro per inwoner) | 1.2 | 1. Inwoner en bestuur | S | 29.000 |
| Brede Sociale Adviesraad | 2.1 | 2. Altena samenredzaam | S | 6.250 |
| Altena dementie- en mantelzorgvriendelijke gemeente | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 30.000 |
| Weerbaarheidstrainingen op alle scholen voor jongeren vanaf 11 jaar | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 30.000 |
| Diverse activiteiten op het beleidsveld gezondheid | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 10.000 |
| Altena dementie- en mantelzorgvriendelijke gemeente | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 10.000 |
| Uitvoeren communicatiestrategie op gebied van economie | 3.1 | 3. Veelzijdig Altena | I | 10.000 |
| Diverse duurzaamheidsactiviteiten | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | I | 50.000 |
| Regionaal bod RES | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | I | 10.000 |
| Evaluatie duurzaamheidsloket | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | I | 10.000 |
| Opstellen Woonvisie Altena | 4.2 | 4. Duurzaam Altena | I | 15.000 |
| Manifest Kracht van Altena | 4.6 | 4. Duurzaam Altena | I | 12.500 |
| Robuuste verbinding tussen A27 en kern Werkendam en aansluiting Energiefabriek | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | I | 30.000 |
| Beperking van de negatieve effecten van het sluisverkeer op het interne wegennet | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | I | 20.000 |
| Externe bereikbaarheidsmanager | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | S | 10.000 |
| Inventariseren van knelpunten op gebiedsontsluitingswegen en nabij voorzieningen | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | S | 10.000 |
| Harmonisatie beheerplannen openbare ruimte | 5.3 | 5. Bereikbaar Altena | I | 125.000 |
| Implementatie vastgoedmanagement en beheersysteem | 6.1 | 6b. Overhead | I | 55.000 |
| Tijdelijke versterking ambtelijke organisatie sociaal domein | 6.2 | 6b. Overhead | I | 200.000 |
| Tijdelijke versterking ambtelijke organisatie | 6.2 | 6b. Overhead | I | 69.000 |
| Versterking ambtelijke organisatie | 6.2 | 6b. Overhead | S | 60.000 |
| Organisatieontwikkeling | 6.2 | 6b. Overhead | S | 10.000 |
| Totaal B. Wensen en ambities die voortvloeien uit het Collegeprogramma | | | | 811.750 |
| Dekking uit frictiekostenbudget | | | I | -180.000 |
| Dekking in bestaande budgetten | | | S | -350.000 |
| Maatregelen Rijk tekorten Jeugd | | | S | 0 |
| Incidentele vrijval niet gebruikte reserves | | | I | 0 |
| Inzet reserve economische crisis (vrijval saldo reserve) | | | I | -200.000 |
| Inzet reserve organisatie ontwikkeling (vrijval saldo reserve) | | | I | -81.750 |
| Totaal Dekking | | | | -811.750 |

Bijlage C. Totaaloverzicht mutaties Collegeprogramma 2019-2023

| B. Wensen en ambities die voortvloeien uit het Collegeprogramma | | | | | | | | | |
|---|------------------|------------------------|-----|--------|--------|--------|--------|--------|--|
| Omschrijving/ project/ actiepunten | Nummer Kadernota | Programma | I/S | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | |
| Digitalisering Sociaal Domein | 1.1 | 1. Inwoner en bestuur | I | 0 | 75.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Digitalisering Sociaal Domein | 1.1 | 1. Inwoner en bestuur | S | 0 | 90.000 | 90.000 | 90.000 | 90.000 | |
| Kernbudget en kerngericht werken (1 euro per inwoner) | 1.2 | 1. Inwoner en bestuur | S | 29.000 | 29.000 | 29.000 | 29.000 | 29.000 | |
| Kernbudgetten (van 1 euro naar 2 euro per inwoner) | 1.2 | 1. Inwoner en bestuur | S | 0 | 10.000 | 20.000 | 30.000 | 40.000 | |
| Programmakosten kerngericht werken | 1.2 | 1. Inwoner en bestuur | S | 0 | 25.000 | 25.000 | 25.000 | 25.000 | |
| Instandhouding dierenambulance | 1.4 | 1. Inwoner en bestuur | S | 0 | 5.000 | 5.000 | 5.000 | 5.000 | |
| Elektrische auto's Boa | 1.4 | 1. Inwoner en bestuur | S | 0 | 14.250 | 14.250 | 14.250 | 14.250 | |
| Aanpak ondermijning en BIT | 1.4 | 1. Inwoner en bestuur | S | 0 | 12.000 | 12.000 | 12.000 | 12.000 | |
| Havenveiligheidsplan | 1.4 | 1. Inwoner en bestuur | I | 0 | 6.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Overbrengen archieven naar Streekarchief | 1.5 | 1. Inwoner en bestuur | I | 0 | 72.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Gemeenteraadsverkiezingen 2022 | 1.5 | 1. Inwoner en bestuur | I | 0 | 0 | 0 | 40.000 | 0 | |
| Plan van aanpak uitwerking VN-verdrag Handicap | 2.1 | 2. Altena samenredzaam | S | 0 | 10.000 | 20.000 | 20.000 | 20.000 | |
| Brede Sociale Adviesraad | 2.1 | 2. Altena samenredzaam | S | 6.250 | 12.500 | 12.500 | 12.500 | 12.500 | |
| Altena dementie- en mantelzorgvriendelijke gemeente | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 30.000 | 30.000 | 30.000 | 30.000 | 30.000 | |
| Weerbaarheidstrainingen op alle scholen voor jongeren vanaf 11 jaar | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 30.000 | 75.000 | 75.000 | 75.000 | 75.000 | |
| Diverse activiteiten op het beleidsveld gezondheid | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | |
| Altena dementie- en mantelzorgvriendelijke gemeente | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | |
| Diverse activiteiten op het beleidsveld gezondheid | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | I | 0 | 0 | 30.000 | 0 | 0 | |
| Onderzoek verslavingsproblematiek en preventieprogramma | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | S | 0 | 0 | 50.000 | 50.000 | 50.000 | |
| Onderzoek verslavingsproblematiek en preventieprogramma | 2.2 | 2. Altena samenredzaam | I | 0 | 30.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Uitvoeren communicatiestrategie op gebied van economie | 3.1 | 3. Veelzijdig Altena | I | 10.000 | 0 | 0 | 0 | 0 | |
| Programmamanager WMI | 3.1 | 3. Veelzijdig Altena | S | 0 | 0 | 77.000 | 77.000 | 77.000 | |
| Techniekmotie in het onderwijs | 3.2 | 3. Veelzijdig Altena | S | 0 | 25.000 | 25.000 | 25.000 | 25.000 | |
| Integraal plan fort en Biesbosch en musea | 3.4 | 3. Veelzijdig Altena | S | 0 | 15.000 | 30.000 | 45.000 | 45.000 | |
| Uitbreiding en onderhoud toeristisch-recreatief routenetwerk | 3.5 | 3. Veelzijdig Altena | S | 0 | 10.000 | 10.000 | 20.000 | 20.000 | |

| B. Wensen en ambities die voortvloeien uit het Collegeprogramma | | | | | | | | | |
|--|------------------|----------------------|-----|---------|---------|---------|---------|---------|--|
| Omschrijving/ project/ actiepunten | Nummer Kadernota | Programma | I/S | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | |
| Diverse duurzaamheidsactiviteiten | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | I | 50.000 | 50.000 | 50.000 | 0 | 0 | |
| Regionaal bod RES | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | I | 10.000 | 0 | 0 | 0 | 0 | |
| Evaluatie duurzaamheidsloket | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | I | 10.000 | 0 | 0 | 0 | 0 | |
| Opstellen duurzaamheidsplan | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | I | 0 | 0 | 25.000 | 0 | 0 | |
| Ontwikkeling warmtevisie | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | I | 0 | 25.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Implementatie Omgevingswet; aansluiting DSO | 4.1 | 4. Duurzaam Altena | S | 0 | 62.500 | 62.500 | 62.500 | 62.500 | |
| Opstellen Woonvisie Altena | 4.2 | 4. Duurzaam Altena | I | 15.000 | 15.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Manifest Kracht van Altena | 4.6 | 4. Duurzaam Altena | I | 12.500 | 25.000 | 25.000 | 0 | 0 | |
| Robuuste verbinding tussen A27 en kern Werkendam en aansluiting Energiefabriek | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | I | 30.000 | 15.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Externe bereikbaarheidsmanager | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | S | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | |
| Inventariseren van knelpunten op gebiedsontsluitingswegen en nabij voorzieningen | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | S | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | |
| Uitvoeringsgereed maken rotonde Hoge Maasdijk / N322 | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 20.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Beperking van de negatieve effecten van het sluisverkeer op het interne wegennet | 5.1 | 5. Bereikbaar Altena | I | 20.000 | 0 | 0 | 0 | 0 | |
| Knelpunten in veerverbindingen | 5.2 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 0 | 20.000 | 0 | 0 | |
| Stimuleren pilots, experimenten en initiatieven op het gebied van mobiliteit | 5.2 | 5. Bereikbaar Altena | S | 0 | 0 | 15.000 | 15.000 | 15.000 | |
| Verkeersonderzoek - fietsroutenetwerk | 5.2 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 25.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Verkeersonderzoek - bundeling verkeersstromen | 5.2 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 0 | 35.000 | 0 | 0 | |
| De Veense Put | 5.2 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 100.000 | 100.000 | 100.000 | 100.000 | |
| Harmonisatie beheerplannen openbare ruimte | 5.3 | 5. Bereikbaar Altena | I | 125.000 | 125.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Extra middelen openbare verlichting | 5.3 | 5. Bereikbaar Altena | S | 0 | 5.500 | 5.400 | 5.300 | 5.200 | |
| Gladheidsbestrijding | 5.3 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 10.000 | 10.000 | 10.000 | 0 | |
| Onderhoud speeltoestellen | 5.3 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 60.000 | 60.000 | 0 | 0 | |
| Verbetering proces vergunningverlening kabels en leidingen | 5.3 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 15.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Schrijven Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI) | 5.3 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 10.000 | 0 | 0 | 0 | |
| Onderzoek installatieverantwoordelijkheid | 5.3 | 5. Bereikbaar Altena | I | 0 | 10.000 | 0 | 0 | 0 | |

| B. Wensen en ambities die voortvloeien uit het Collegeprogramma | | | | | | | | |
|---|------------------|--------------|-----|----------------|------------------|------------------|------------------|------------------|
| Omschrijving/ project/ actiepun | Nummer Kadernota | Programma | I/S | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
| Implementatie vastgoedmanagement en beheersysteem | 6.1 | 6b. Overhead | I | 55.000 | 105.000 | 0 | 0 | 0 |
| Implementatie vastgoedmanagement en beheersysteem | 6.1 | 6b. Overhead | S | 0 | 13.000 | 13.000 | 13.000 | 13.000 |
| Tijdelijke versterking ambtelijke organisatie | 6.2 | 6b. Overhead | I | 69.000 | 285.000 | 0 | 0 | 0 |
| Versterking ambtelijke organisatie | 6.2 | 6b. Overhead | S | 60.000 | 176.000 | 176.000 | 176.000 | 176.000 |
| Organisatieontwikkeling | 6.2 | 6b. Overhead | S | 10.000 | 150.000 | 150.000 | 150.000 | 150.000 |
| Tijdelijke versterking ambtelijke organisatie sociaal domein | 6.2 | 6b. Overhead | I | 200.000 | 340.000 | 0 | 0 | 0 |
| Organisatieontwikkeling | 6.2 | 6b. Overhead | I | 0 | 75.000 | 85.000 | 0 | 0 |
| Totaal B. Wensen en ambities die voortvloeien uit het Collegeprogramma | | | | 811.750 | 2.302.750 | 1.426.650 | 1.171.550 | 1.131.450 |



Bijlage D. Financieel-technische uitgangspunten Begroting 2020

Onderstaand worden de financieel-technische uitgangspunten weergegeven, die bij de opstelling van de Begroting 2020 en de Meerjarenraming 2021-2023 zullen worden gehanteerd.

Bestaand beleid

De Begroting 2020 wordt opgesteld op basis van bestaand beleid. Geen ruimte voor nieuwe zaken, tenzij dit in de Kadernota 2020 is opgenomen en besloten.

Nieuw beleid

Geen nieuw beleid anders dan door niet beïnvloedbare externe factoren (wettelijke verplichtingen en/of contractuele afspraken) en/of opgenomen in de Kadernota 2020.

Salarissen

Bij het ramen van de salariskosten wordt uitgegaan van de vastgestelde (toegestane) formatie per 1 januari 2019 en de mutaties uit hoofde van de Kadernota 2020. Daarnaast zijn in de ramingen de zogenaamde incidentele componenten, bestaande uit reguliere periodieken, individueel keuzebudget, toelagen waaronder garanties etc. opgenomen. Voor salariskostenontwikkelingen is een stelpost in de begroting opgenomen. Voor de Begroting 2020 wordt uitgegaan van de meest recente Cao-afspraken.

Algemene uitkering

De algemene uitkering wordt geraamd in lopende prijzen.

Stelpost prijsontwikkeling

Uitgegaan wordt van de indicator voor prijsontwikkeling zoals gehanteerd in de gemeentefondscirculaires, te weten de prijsontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product (pBBP). Voor de Begroting 2020 wordt gebruik gemaakt van de raming uit de Meicirculaire 2019.

Rentekosten

De rentekosten verbonden aan reeds gedane investeringen worden berekend aan de hand van het schema rentetoerekening jaar t zoals in de Notitie rente 2017 (april 2016) van de Commissie BVV is opgenomen.

Nieuwe investeringen

In de begroting worden in principe geen nieuwe investeringen opgenomen, tenzij deze in de Kadernota 2020 zijn opgenomen.

Belastingen en tarieven

Als uitgangspunt geldt dat de tarieven jaarlijks tenminste worden geïndexeerd. Deze trendmatige aanpassing is gebaseerd op de ontwikkeling van pBBP zoals opgenomen in de Meicirculaire 2019.

Weerstandsvermogen

Het vermogen van de gemeente om niet structurele risico's te kunnen opvangen zonder daarbij de lopende exploitatie in gevaar te brengen wordt uitgedrukt in de weerstandsratio. Uitgangspunt is een weerstandsratio gelijk of groter dan 1,0 in de begroting en de meerjarenraming.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de mei- en septembercirculaire. De hoogte van de algemene uitkering is afhankelijk van een groot aantal factoren, zoals de verwachte ontwikkeling van de netto rijksuitgaven (accres), de ontwikkeling van de verdeelmaatstaven en de zogeheten belastingcapaciteit.

Onvoorziene uitgaven

Dit betreft een stelpost ter dekking van tegenvallers, c.q. niet voorziene uitgaven waar gedurende het begrotingsjaar alsnog prioriteit aan toe wordt gekend. Hiervoor wordt een bedrag van € 87.000 geraamd.

Bespaarde rente

Met ingang van het begrotingsjaar 2021 wordt geen bespaarde rente berekend.